

მეცნიერებანი უმცირესობანი !

სარედაქციო კოლეგიის
პოლპრეზიდი:
სარედაქციო კოლეგიის
თავმჯდომარე:
ვასილ
გაგაშვილი
მთავარი რედაქტორი
გაგაშვილი
პოლიტიკა:
ვახტანგ
უცხოეთი:
გივი
„არილი“:
ვახტანგ
„თვალსაზრისი“:
დავით
პუბლიცისტიკა:
შაველი
დირექტორი
ვახტანგ
პასუხისმგებელი მდივანი
გონდო

რედაქცია:
პოლიტიკა, ინფორმაცია:
ია
მიხეილ
დავით ნინიაშვილი
ირაკლი ტაყაიშვილი
მინა ტორაძე
„არილი“:
რედაქცია
ირაკლი ტაყაიშვილი
„თვალსაზრისი“:
თეიმურაზ
ირაკლი ტაყაიშვილი
ნათია შაველი
სოსო ბარბაქაძე
სპორტი:
აპხა
იუმორი:
ნინო
მხატვარი
დიმიტრი
ფოტოგრაფია
ვახტანგ
ტექნიკური დირექტორი
გაგაშვილი
კომპიუტერული
გრაფიკა
თეიმურაზ
თეიმურაზ
ელენე

მისამართი: თბილისი,
პეტრიაშვილის ქ. № 7
ტელ.: 29-48-05
ფაქსი: 29-48-05

ოპი

„ევროპის კავშირში რუსეთის მიღება არ შეიძლება ექვემდებარება“ — ასეთი აზრი გამოთქვა ბონში ზურ-ის საგარეო საქმეთა მინისტრმა კიინკელმა. იგი რუსეთის მიმართ ეკონომიკური სანქციების წინააღმდეგია. „ეს სრულიად არასწორი ნაბიჯი იქნებოდა“, — თქვა მინისტრმა.

კიინკელმა, ამასთან, აღნიშნა, რომ დასავლეთი დანტრესტული რუსეთში სტაბილურობის მიღწევით. „ჩვენთვის მოვლენები რუსეთის შინაგანი საქმეა, — განაცხადა მინისტრმა, — მაგრამ ის ფორმა და მეთოდები, რომლითაც მოსკოვი ცდილობს იმოქმედოს ჩვენში, კრიტიკას იმსახურებს“.

პარიზი დაფინანსებით ითხოვს, რომ ვალდებულებები, რომლებიც ევროგაერთიანების წევრმა სახელმწიფოებმა იკისრეს, შეასრულონ. „ევროპის კავშირი პროტესტის ახალ დემარშს მოუწოდებს რუსეთის ხელისუფლებას გროზნოზე შეტევის კვლავ გაგრძელებისთვის, — განაცხადა საფრანგეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ლ.ჟიუსკემ ბრიუსელში პრესკონფერენციაზე, — ევროგაერთიანების ხელმძღვანელი ქვეყნების (საფრანგეთის, გერმანიის და ესპანეთის) ელჩებმა მოსკოვში ხელშეწყობის საღამოს ან პარასკევს შესაბამისი განცხადება უნდა გაუკეთონ რუსეთის ხელმძღვანელობას“.

რუსეთის იუსტიციის მინისტრმა განაცხადა, რომ ჩვენთვის კრიზისში მონაწილე რამდენიმე გენერალზე აღიძრება სისხლის საპირისპირო საქმე.

რუსეთის პრემიერმინისტრი მიემგზავრება ჩეჩნეთში. მას მზად აქვს ჩეჩნეთის კრიზისის მოგვარების ახალი პოლიტიკური პროგრამა, რომლის განხორციელებასაც დღე-ღამეზე შეუდგება. მოსალოდნელია ჩეჩნეთის საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან შექმნას გარდამავალი პერიოდის მთავრობა.

გუშინ მთელი დღის განმავლობაში მიმდინარეობდა დანგრეული გროზნოს დაბრუნება. არტილერიით და თვითმფრინავებით ქალაქი ცეცხლის ალშია გახვეული. საგარეო დოკტრინის მინისტრი საარტილერიო დამუშავებით რუსეთის საარმიო შენაერთები უკანასკნელი მტურმისთვის ემზადებიან. დუდაევის სასახლეს რამდენიმე ასეული ჩეჩენი იკავს.

პრეს-მერიდიანი

რუსეთის პრესა ჩეჩნეთის შესახებ

ჩეჩნეთთან დაკავშირებული მოვლენები პრესის უმთავრეს თემად რჩება საგარეო პოლიტიკის სფეროში. ყველა გაზეთი აწვდის მკითხველს ინფორმაციას მოსკოვში შემდგარი სახელმწიფო დუმის სხდომის შესახებ, რომელმაც განიხილა მდგომარეობა ჩეჩნეთში. მათი ყურადღების ცენტრშია, აგრეთვე, რუსეთის პრეზიდენტის ბორის ელცინის შეხვედრა ვიქტორ ჩერნომირდინთან და რუსეთის პარლამენტის ზედ და ქვედა პალატის ხელმძღვანელებთან.

ყველა გაზეთი დაწვრილებით იტყობინება გერმანელი ჟურნალისტის, ყოველკვირეული „შტერნის“ მოსკოველი კორესპონდენტის იოჰან ბისტის დაღუპვის შესახებ, რომელიც ჩეჩენმა ბოევიკებმა მოკლეს.

გერმანული გაზეთი „ზიუდოიჩე ცაიტუნგი“ ამგვარ კომენტარს უკეთებს სახელმწიფო დუმის სხდომას: „ჩეჩნეთში რუსეთის ჯარის შესვლისთანავე, ერთი თვის წინ, ბევრი თვლიდა, რომ პარლამენტი თავისი კურსით დაუბრუნებდა კრემლის პოლიტიკას: ზოგიერთი დეპუტატი აკრიტიკებდა პრეზიდენტ ელცინს, გაისმოდა პარტესტი სახელმწიფო ძალის გამოყენების გამო. ეს დეპუტატები თხოვნიყის წარმომადგენლები არიან, ზოგნი — დემოკრატების, ზოგნი — კომუნისტების. მაგრამ, საბოლოოდ, დეპუტატთა რეაქცია აღსატურებს, რომ დღევანდელ რუსეთში დასავლური დემოკრატიის, ხელისუფლების დაყოფის და თავისუფალი პრესის მოთხოვნა ვერ სარგებლობს უმრავლესობის მხარდაჭერით.“

ჯოხარ დუდაევის პრესკონფერენციის კომენტარს უკეთებს დასავლეთგერმანული „ბილიტა“: „ჩეჩნეთა ახლადგაპარსულმა და მხნე პრეზიდენტმა კვლავ „ამოყვინთა“ იატაკქვეშეთიდან. მან უცებ ივარაუდა, რომ რუსეთთან მაინც შეიძლება მოლაპარაკების წარმოება ყველა საკითხზე: ეკონომიკური და ფინანსური კავშირის შექმნაზე, უსაფრთხოების ერთობლივ ზონაზე. ამ შემთხვევაში, გაუგებარია, რისთვის მიმდინარეობს ომი ჩეჩნეთში?“

გერმანული გაზეთი „ვესტფალიშე ნახტობ-ტენი“ წერს: „კავკასიაში შეიძლება ხანგრძლივი ომი გაჩაღდეს, უპირველეს ყოვლისა, იმის გამო, რომ დასავლეთი კვლავინდებურად ელცინს უჭერს მხარს. ამავ დროს, დასავლეთი გულგრილად ვერ მიადევნებს თვალს, როგორ იქცა მოსკოვი გამოუვლელ მდგომარეობაში. ახლა მხოლოდ განცხადებები საქმეს ვერ შევლის, საჭიროა დაფინანსებული მოთხოვნები. რუსეთის პრეზიდენტი დადგება იმ ფაქტის წინაშე, რომ ჩეჩნური ავანტიურა დაადასტურებს და გააძლიერებს იმ ექვემდებარება და შიშებს, რომლებიც გააჩნია რუსეთის ურთიერთობაში აღმოსავლეთ ევროპის სახელმწიფოებთან. მაგალითად, ვინ მისცემს პოლონეთს გარანტიას, რომ ერთ მშვენიერ დღეს ჩეჩნეთის ბედს არ გაიზიარებს; ამიტომ, რაც მეტად ამკაცრებს რუსეთი პოლიტიკის სამხრეთის ფლანგზე, მით მეტად დაფინანსებული ხდება მოთხოვნები ნატოსა და ევროკავშირში მიღებაზე — ბალტიისპირეთიდან ბალკანეთამდე“.

გუშინდელი „ვამპიტონ პოსტი“ აქვეყნებს ფ.პაიატის სტატიას, რომელშიც მოთხოვნილია რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტის ბორის ელცინის განზრახვის შესახებ, რომ გენერალური შტაბი გადაეცეს კრემლის პირდაპირ კონტროლს. ავტორი აღნიშნავს, რომ „პრეზიდენტ ელცინის სარდლობა შეიარაღებულ ძალებზე კითხვის ნიშნის ქვეშაა დაყენებული მას შემდეგ, რაც

სეპარატულ ჩეჩნეთში ერთგვარი დამოუკიდებელი კამპანია მიმდინარეობს. ამიტომ მას შეუძლია, რომ თავდაცვის მინისტრს არაფერ უშუალო კონტროლი ჩამოართვას“. ავტორი მიუთითებს, რომ თავდაცვის მინისტრს ბავლე გრაჩოვს, მიუხედავად იმისა, იგი ამ გეგმის პირდაპირი სამიზნეა, არანაირი კომენტარი არ გაუკეთებია. „გელდინმა ჯარები მას შემდეგ მიაღწია ჩეჩნეთში (11 დეკემბერს), რაც სამხედრო სარდლობამ განუცხადა, რომ ისინი მალე შეიპყრობენ იმ მუხამბოზე მთავრობას, რომელმაც სამი წლის წინ გამოაცხადა დამოუკიდებლობა“ — განაცხადა ფ.პაიატმა. ამის ნაცვლად, რუსეთის ჯარები ცუდად და ზოგჯერ უხალისოდ იბრძოდნენ, ომი კი იმ პოლიტიკურ და დიპლომატიურ დოლაბად გადაიქცა, რომელმაც შესაძლოა ელცინიც დაფუძვას.

ლ.პოქსტიდერის გროზნოდან გამოგზავნილ სტატიაში ჯოხარ დუდაევის პრესკონფერენციის დაწვრილებით ანგარიშია მოცემული. ავტორი აღნიშნავს, რომ დუდაემა „13 წლიანი ბრძოლისგან განმავლობაში სულ ცოტა 5-6-ჯერ აღნიშნა, რომ კონფლიქტი ძალისმიერად კი არაა, პოლიტიკური გზით უნდა მოგვარდეს“, მაგრამ გადაკრით ისიც თქვა, რომ დამოუკიდებლობის შესახებ მისი სამწლიანი მოთხოვნები მოლაპარაკებების საგანი შეიძლება გახდეს, თუმცა, მშვიდობიან დარეგულირებასთან დაკავშირებით არანაირი წინადადება არ წამოუყენებია“. ლ.პოქსტიდერის აზრით, საეჭვოა, რომ დუდაევის გამონათქვამებმა ჩეჩნეთი მოსკოვთან ურთიერთობების ჩიხიდან გამოიყვანოს.

სამი კვირის განმავლობაში დუდაევის ხალხში პირველად გამოჩენა გამოჩენილი იყო მისი ადგილობრივი ფიგურის შესახებ გაეროელებული კორუმის გაფანტვისთვის და იმისთვის, რომ გამოყარებულიყო რუსეთის, როგორც აგრესორის, ხოლო ჩეჩენი ხალხის — როგორც კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარების მსურველის და აგრესორის მსხვერპლის როლი. ავტორი წერს, რომ „დუდაევის პრესკონფერენცია გასაიდუმლები და უსაფრთხოების წესების დაცვით იყო ორგანიზებული“. „ჟურნალისტების ჯგუფი, რომელსაც წინასწარ არავინ შეატყობინა ღონისძიების ადგილი, მენავთობეთა ყოფილ დასასვენებელ სახლში მიიყვანეს — ქ.გროზნოდან 6 კმ-ის დაშორებით, ქალაქის ამ ნაწილს ჯერ კიდევ ჩეჩენები აკონტროლებენ“, — წერს ავტორი. ჩასული ჟურნალისტები, მას შემდეგ, რაც 2 საათი ალოდინეს, ორჯერ გაჩხრიკეს, სანამ იმ შენობაში შეუშვებდნენ, სადაც გრძელ მაგიდას მშვიდი, სუფთა და შენიღბულ კოსტიუმში გამოწყობილი დუდაევი უჯდა.

ქლინტონის აღმინისტრაციამ რუსეთის მიერ ჩეჩნეთის შტურმის შესახებ კრიტიკა ოთხშაბათს უფრო გაამძაფრა: მოსკოვი ბორის ელცინის მიერ გასულ თვეში ხელმოწერილი საერთაშორისო ხელშეკრულების დარღვევაში დაადანაშაულა, — ნათქვამია უილიამსის სტატიაში. „წინათ აშშ რუსეთს იმისთვის აკრიტიკებდა, რომ ამ უკანასკნელის შეტევებს ამ ერთი ცილა სეპარატისტულ რეგიონში მშვიდობიანი მოსახლეობის მსხვერპლი მოჰყვა, თუმცა, იმასაც აღნიშნავდა, რომ ვაშინგტონი მხარს უჭერს მოსკოვის უფლებას გამოიყენოს ძალა შინაურ კონფლიქტებში, — აღნიშნავს ავტორი, — ამჟამად კი აღმინისტრაციამ პირველად განაცხადა ოფიციალურად, რომ ჩეჩნეთი საერთაშორისო შემფოთების ობიექტია“.

სასამართლო

ხანგრძლივი პრეტენსია

სახელმწიფო ბრალდებულ კახაბერ კობერიძის მოთხოვნით სასამართლო პროცესი 30 იანვრამდე შეწყდა. სწორედ ეს დრო მოითხოვა პროკურორმა იმისთვის, რათა მან სასამართლოს კოლეგიის საბრალდებო დასკვნა წარუდგინოს.

12 იანვარს პეტრე გელბახიანის ადვოკატმა იგორ კონსტანტინიძემ მოითხოვა იმ ვიდეოფირის გამოთხოვა ტელევიზიიდან, რომელშიც პეტრე გელბახიანის ინტერვიუ იყო ჩაწერილი.

— განსაჯელმა მკვლელობაში მონაწილე სისხლის სამართლის საქმეთა კოდექსის 67-ე მუხლის განმარტება, რომლის მიხედვითაც მას

ბრალი ედება. განსაჯელმა დასძინა, რომ 1992 წლის 24 ივნისის მანიფესტის მიხედვით, მე გათავისუფლებული უნდა ვიყო.

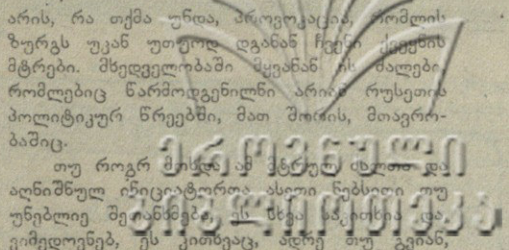
ჩვენების მიცემისას მკვლელობაში გამოთქვა უკმაყოფილება იმის თაობაზე, რომ დაკითხულნი არ არიან ის მოწმეები, რომელთა ჩვენებებიც ნათეს გახდიდა, რომ განსაჯელი უდანაშაულოა. 24-25 აპრილს, აღდგომის დღეს, მკვლელობაში სტუმრად იმყოფებოდა მოქალაქე ჩილინდარაშვილის ბინაში. აღნიშნული მოქალაქე და მისი ნათესავები, მკვლელობის თქმით, გაიხსენებდნენ მას, მისი სამხედრო ფორმის გამო.

განსაჯელმა კალმბულიძემ სასამართლო

კოლეგიის სთხოვა, შინაგანი ჯარების სამმართველოდან გამოეხილებოდა მისი საქმე, რომელშიც, სასამართლოზე წარდგენილ დოკუმენტებისგან განსხვავებით, სრულყოფილად არის მისი სამუშაო ადგილების, სტაჟის და, საერთოდ, მოღვაწეობის ნუსხა.

ამ მოთხოვნების დაკმაყოფილებაზე სასამართლო კოლეგიამ უარი განაცხადა. ასევე უარი ეთქვათ ადვოკატ კონსტანტინიძეს პროკურორის აცხადების თხოვნაზე და ადვოკატ მოსესიანს სხვადასხვა შუამდგომლობების აღძვრაზე.

ირაკლი ტაყაიშვილი

გუშინ, დაახლოებით 11 საათზე თბილისში, პასტერის ქუჩიდან, დასავლეთი მიმართულებით მოძრაობისას, ავტომობილის მძღველი იყო გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით. თათბირის დამთავრების შემდეგ მძღველმა შეაჩერა მანქანა და დაელოდა პოლიციის მოსვლას. მანქანის მძღველი და პოლიციის ოფიცერები საუბარს შეუდგნენ. მათი საუბარი დასრულდა და ავტომობილი გაემართა. გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით, მანქანის მძღველი იყო გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით.

დაბრუნდა თენგიზ კიტოვანი. გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით, მანქანის მძღველი იყო გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით.

ავტომობილი დაბრუნდა პრეზიდენტის სასახლეში. გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით, მანქანის მძღველი იყო გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით.

თუ როგორ მოხდა ამ სტრუქტურის ხელმძღვანელის დაბრუნება, გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით, მანქანის მძღველი იყო გუგუა იმ სტრუქტურის ხელმძღვანელი, რომელთაც მოსალოდნელი ექცევებინა ალკოვითა გავლენით.

ივანე სარიშვილი-განცხადება

ამა წლის 13 იანვარს, ყოფილი თავდაცვის მინისტრის თენგიზ კიტოვანის ხელმძღვანელობით ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ფრონტი დაიწყო ავტანაზიის მიმართულებით. ამ აქციის ზუსტი დღე და მიზნები დიდი ხნით ადრე უკვე ცნობილი იყო ხელისუფლების მაღალი ემულონებისთვის და სახელმწიფოს მეთაურისთვის. არაერთი ზომები სახელმწიფოს მეთაურის ამის წინააღმდეგ არ მიიღო. მხოლოდ 13 იანვარს, მაშინ, როცა თენგიზ კიტოვანი და ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ფრონტი უკვე ავტანაზიისკენ დაიძრა, სახელმწიფოს მეთაურმა თავდაცვის მინისტრ ნადიბაძესთან და უშიშროების სამსახურის ხელმძღვანელ გიორგიშვიტთან ერთად გააქვით განცხადება, რომ კიტოვანის მოქმედება უკანონოა, ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ფრონტი უკანონოა და არარეგისტრირებულია და რომ მათი მოქმედება ხელს შეუშლის ავტანაზიის მიმდინარე სასიკეთო პროცესებს და ხელისუფლება ყოველ ღონეს იხმარს ამ უკანონოების აღმოსაფხვრელად.

მთელი პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, რომ ელფარდ შევარდნამ და მისმა მთავრობამ განგებ მიიყვანეს მდგომარეობა 13 იანვრის აქციის განხორციელების დაწყებამდე შემდეგი მიზნებით:

1. როგორც გადამართლეს ჩიხში მოქცეული მოლაპარაკებების უშედეგო ავტანაზიის თაობაზე და შეინარჩუნეს ხელისუფლება.
2. გამოიწვიეს ქვეყანაში ახალი სამოქალაქო ომი, რომელიც გადამართლეს ქვეყანაში ბანდიტების, მეთაურის მომხრე ფორმირების თაობაზე, მძიმე ეკონომიკურ მდგომარეობას.
3. შექმნა ყველა პირობა საქართველოში კარგა ხნით არჩევნების არჩატარებისთვის, რომელშიც გამარჯვების არანაირი შანსი სახელმწიფოს მეთაურს აღარ აქვს.

ამასთან, ელფარდ შევარდნამ პიროვნულად არ დაუშვებს ავტანაზიის ისეთი ძალების შესვლას, რომელთა გამარჯვება თვითონ მას არ მიეწერება, კიტოვანი კი ოპოზიციას.

ენგურთან დღემდე იმალებიან რუსეთის სამშვიდობო ჯარები, რომელთაც იქ ყოფნის ვადა წინა წელს დაუმთავრდა და დღეს იქ მხოლოდ ელფარდ შევარდნის ხელმოწერის საფუძველზე იმყოფებიან. მათგანაც მოსალოდნელია სამასობო რეაქცია.

ყოველივე ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ყველა მოსალოდნელ შემდეგ, მათ შორის, დიდ მსხვერპლზე, პირდაპირი პასუხისმგებლობა ეკისრებათ სახელმწიფოს მეთაურს და მის გარემოცვას, რომელთაც საკუთარი საქმეების გადარჩენის მიზნით შეგნებულად აქამდე მიიყვანეს მდგომარეობა.

ივანე სარიშვილი-განცხადება

ეროვნულ-დემოკრატიული ბარტა

13 იანვარი, 1995 წელი

ქალბატონმა ივანე სარიშვილი-ჭანტურაძემ ჩვენს კორესპონდენტთან საუბარში განაცხადა:

„კიტოვანის აზრი იმის შესახებ, რომ დღეს ყველაზე კარგი დროა ავტანაზიის შესასვლელად, თავისთავად, აბსოლუტურად ლოგიკურია, მაგრამ ეს უნდა განხორციელდეს კარგად და არა უნდა იყოს მხოლოდ არაფერი ხელისუფლების მხრიდან, რომელმაც არაფერი გააკეთა. სახელმწიფოს ძალისხმევით ან ანაზღაურებით მცდელობა ევრანაირ შედეგს ვერ მოიტანს ცუდის გარდა, თუ გავითვალისწინებთ დღევანდელი ხელისუფლების სასიკეთოს.“

მე დღესაც მიმაჩნია, რომ კიტოვანი თავდაცვის მინისტრის თანხმობით არ უნდა ყოფილიყო. მაშინ სახელმწიფოს მეთაურმა ის მთავრობა დატოვა იმისთვის, რომ შემდეგ მათ რაღაცეები და, კონკრეტულად, ავტანაზიის დაბრუნება. დღეს სახელმწიფოს მეთაურმა შეგნებულად ხელი არ შეუშალა კიტოვანს ამ აქციის დაწყებაში, მომავალი სისხლისღვრის ისე კიტოვანისთვის დასაბრუნებლად. უბედურება იქნება ის, რომ პატიოსნად ავტანაზიის შესასვლელად წასული ქართველი ბიჭები შეიძლება შეენირონ პოლიტიკურ ინტრიგას, რომელსაც მართავს სახელმწიფოს მეთაური.“

ათოვდა

ზამთრის გაღება...

დღეს რუსეთის პრეზიდენტის წარმომადგენელად იგი ამბობს, რომ რუსეთის შეიარაღებული ძალები მხარს დაუჭირეს ავტანაზიის მიზნებს. მე და ნადიბაძეს დღეს გვექონდა საუბარი თავდაცვის მინისტრ გრაჩოვთან, გენერალური შტაბის უფროსთან, სხვა მაღალი რანგის სამხედროებთან, დღეს მე თვითონ ვესაუბრე საქართველოში რუსეთის გენერალური შტაბის უფროსს. მათი საერთო განცხადება ასეთია, რომ ეს არის სუფთა პროვოკაცია, არავითარი მოლაპარაკება ამ თემაზე სამხედროებთან არ არსებობს. რუსეთის ის ძალები, რომლებიც განლაგებულია ენგურის ორივე მხარეს, მხოლოდ იმ ფუნქციას შეასრულებენ, რომელიც აქვთ დაუკლებული. ასე რომ, ეს ყველაფერი სუფთა პროვოკაცია.

სხვათა შორის, გენერალურმა პროკურორმა და იუსტიციის მინისტრმა მე მომასწავსეს, რომ ის ორგანიზაცია, რომელიც დააარსა კიტოვანმა, ანუ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ფრონტი, სასამართლომ აკრძალა. დღეს მე გამოვაცხადე, რომ ეს არის უკანონო შეიარაღებული ფორმირება და არ გამოვრიცხებ, რომ მათ ავტანაზიის არავითარი შესვლა არ არსებობს, რადგან იციან, რომ ეს შეუძლებელია. თუ შესაძლებელია ლაპარაკი, ეს მხოლოდ სახელმწიფო დონეზე უნდა მოხდეს. ეს არის ახალი მცდელობა, დაბნელების მიზნით და ფორმირების ორთავე ხელმძღვანელებისთვის, ახალ სამხედრო ნუმერში ჩაითირონ საქართველო. მათ იმედი აქვთ, რომ გზადაგზა ხალხს აერივნენ, სადაც სამხედროში დაბნელებიან, იქ, დასავლეთ საქართველოში მოძებნიან თანამშრომლებს, დაიწყებენ ძარცვას, კვლავ ბანდიტობას, რადგან საკვები და ჩასაცემელი უნდა მოიპოვონ. ეს სიმართლე არის სახელმწიფოებრივი სტრუქტურა, ეს არის უკანონო შეიარაღებული ფორმირება.

მე მიმაჩნია, რომ სიგუამ და კიტოვანის მოქმედება მხოლოდ ავტანაზიის სეპარატისტთა ნისქეობაზე ასხამს წყალს და რომ ეს გაანგარიშებულია იმ პროცესის ჩასაშლელად, რომლის საიმიჯო დასაწყისიც გამოჩნდა ჩრდილო კავკასიაში ცნობილი მოვლენებიდან დაკავშირებით. ისინი ვერ ეგუებიან იმ აზრს, რომ ავტანაზიის პრობლემა შეიძლება მოგვარდეს და ეს გააკეთოს კანონიერმა ხელისუფლებამ. მე მიმაჩნია, კიდევ ემიგრირებ, თუ ავტანაზიის რაიმე ღონისძიება უნდა გატარდეს, ეს იქნება მშვიდობიანი თუ სამხედრო გზა, გადამწყვეტია მხოლოდ და მხოლოდ სახელმწიფოებრივი დონეზე.

მე მათ ამ დღით შევუთვალე, რომ მათი მოქმედება უკანონოა, თუმცა, გუშინ საღამოს მათ სმები გაავრცელეს, რომ მათი ქმედება სახელმწიფოს მეთაურთანაა შეთანხმებული. ეს არის აბსოლუტური ტყუილი და, რა თქმა უნდა, უკანონო ქმედების მიმართ მიღებული იქნება ზომები, რა ზომებიც უნდა მიიღოს კანონიერმა ხელისუფლებამ. ამავე დროს, ეს პროვოკაცია შეიძლება ძალზე ძვირად დაუჯდეს ავტანაზიის ჯერ კიდევ შემორჩენილ ქართულ მოსახლეობას. მე ამას არ გავიფიქრებ. ბუნებრივია, სეპარატისტები თავის მხრივ ზომებს მიიღებენ და თუ კი იქ ვინმე დარჩა, მათ კისრულ გადართვას ყველაფერი. მინდა განვცხადო — ავტანაზიის მომხმარებელ რუსეთშიც, ყველგან — რომ ეს არ არის დაკავშირებული ხელისუფლებასთან, ეს არის სუფთა წყლის აგანტიურა, იმისთვის, რომ

სატრანსპორტო საშუალებათა შესაძლო სიჩქარით ვითარდებოდა: დაახლოებით 15 საათისა და 30 წუთისთვის კოლონამ გორის მისადგომებს მიაღწია. გორამდე ინფორმაცია იმციდენების შესახებ გვიან ჩააღწია და რაიონის გამგებელის მოადგილის ცნობით, მხოლოდ ორი ავტომობილი განიარაღება მოხერხდა, დანარჩენებმა მოახსრეს გაელა. ნაშურთან დაკავშირება არ მოხერხდა ელექტროფონური უშუალოდ გამომავალი მოგვიანებით გაირკვა, რომ სოფელ ოსიანთან უკვე იქნის „იკარუსის“ ტიპის ავტომობილი და ორი მიკროავტომობილი იყო განიარაღებული — სულ 150-მდე კაცი. შეიარაღებული წინააღმდეგობის განწყობას დაიჭრა „საქართველოს“ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ფრონტის“ 5 მოხალისე, დაახლოებით 18 საათისთვის კიტოვანის რაზმმა ზესტაფონი გაიარა, გზას მხოლოდ ზუთი ავტომობილი აგრძელებდა.

გუშინ, მოვლენების განვითარების პროცესში, მთელი დღის განმავლობაში ვცდილობდი მოგვეჩვენა ბატონი ბორის კაკუბაძე და გავგერკვია მისი დამოუკიდებლობა მიმდინარე პროცესების მიმართ. სამწუხაროდ, ჩვენი მცდელობა ფუჭი გამოდგა, დღის ბოლოს კი დავეუკავშირდით ქალბატონ თამარ ჩხეიძეს. მან ჩვენ კორესპონდენტს განუცხადა:

„მე მთელი დღის განმავლობაში ბატონ ბორის კაკუბაძესთან კავშირი არ მქონია, მაგრამ, ვიცი მისი პოზიცია: მიმდინარე მოვლენებს ის აფასებს, როგორც უბერსექტიკო მცდელობებს და არ სურს, კავშირი იქნის განხორციელებული აქციის ორგანიზატორებთან.“

მომხდარი ფაქტის შესახებ აზრის გამოთქმა ვთხოვეთ პოლიტიკური პარტიების ლიდერებს. ბევრმა მათგანმა კომენტარისგან თავი შეიკავა, თუმცა, პოლიტიკოსთა ნაწილმა აუცილებლად მიიჩნია მომხდარის შეფასება:

მისაილ ნანაიშვილი (ლიბერალურ-დემოკრატიული ეროვნული პარტიის საპარლამენტო ჯგუფი):

„ავტანაზიის დაბრუნება რომ არ უნდა მოხდეს სეპარატისტებთან რაიმე მოლაპარაკების გარეშე, ეს ჩემთვის პოლიტიკური აქსიომაა. ე.ი. იმდენად თვალსაჩინო პრინციპი, რომ იქი დასაბუთების არ საჭიროებს. მოლაპარაკება სეპარატისტებთან, რომელიც აქამდე წარმოუდგენელი იყო, უნდა შევდგენოდა, რამდენადაც ამით ისინი, სამართლებრივი სახელმწიფოს ყველა ნორმით დამნაშავენი, ცნობილ იქნენ საქართველოს ხელისუფლების მიერ, როგორც გარკვეული პოლიტიკური მხარე. სეპარატისტები რომ ვთქვათ, საქართველომ უნდა დაბრუნდეს ავტანაზიის სხენებულ სეპარატისტებთან ყოველგვარი შეთანხმებისა თუ გარეგნის გარეშე, ხოლო თუ როგორ მოხდებოდა, მშვიდობიანი (ცხადია, შედარებით) თუ სამომავლო მოქმედების გზით, ეს სხვა საკითხია. ხოლო რაც შეეხება იმ ინიციატივას, რომელიც გამოიჩინეს ცნობილმა პრეზმმა ა.ნ. 13 იანვარს, მე მიმაჩნია, უფროს შემთხვევაში, არათუ პოლიტიკურად, არამედ, უბრალოდ, გონებრივად და ზნეობრივად უშიშვარ ადამიანთა ქმედებად. ესაა საუკეთესო, რაც შეიძლება ვთქვა ამ პირთა შესახებ. ობიექტურად კი ეს

პრესცენტრის თავმჯდომარე ი.პარმეზიძე

კომხდარმა, რაღა თქმა უნდა, დიდი მთხოვრა გამოიწვია — საქართველოს სამოქალაქო ომის აჩრდილმა გააღწია. გუშინ, ნაშუადღევს, ჩვენ დავეუკავრდით თენგიზ სიბუხს; რომელმაც განაცხადა შემდეგი:

ჩვენ ყოველგვარი უფლება გვაქვს — ჩრდილო და მორალური — მივმართოთ აქციას:

1) დეკემბრის სესიაზე საქართველოს პარლამენტმა მიიღო მმართება, სადაც პარლამენტის ნათქვამი, რომ საქართველო იტოვებს ჩრდილო და მორალურ უფლებას, ყველა მხრივ იბრძოლოს საქართველოს ტერიტორიაზე მთლიანობის აღდგენისთვის.

2) გაეროს გენერალური მდივანი აქტიურობის შესახებ ავტანაზიის წარმომადგენლებს, ბატონმა ბუტროს ლალიმ აღნიშნა, რომ მიზანშეწონილია არ მიიჩნიეს ამ ეტაპზე ავტანაზიის საკითხის იარაღის ძალთა გადანერგვა. მან ბრძანა, რომ გამართებოდა შეხვედრა მოლაპარაკებები, აგრეთვე მოსალოდნელი ორი მხარის წარმომადგენელთა უფრო დახლოებული შეხვედრა, სადაც პოლიტიკური დონეზე გადაწყდებოდა ეს საკითხი. თუ ეს მოლაპარაკებები ჩაიშლებოდა, ან არ გამოიშვებოდა წაყოფა, იმ შემთხვევაში მოსაძებნი იყო ავტანაზიის კონფლიქტის გადაჭრის სხვა გზები.

3) ამ დღებში ბატონმა ლალიმ განაცხადა, რომ სამშვიდობო მოლაპარაკებები და ამ უშუალოდ პოლიტიკური გზებით მოხსნის მიცდებლობა ჩიხში შეეძლო.

4) რუსეთის ხელისუფლების ქმედებები რუსეთში. კერძოდ — რუსეთის პრეზიდენტმა ვლადიმერ პუტინმა შინაგანი და თავდაცვის მინისტრის გრაჩოვის გადაადგილებისა ჩრდილო-აღმოსავლეთ საქართველოში შეიარაღებული ფორმირების განიარაღების მიზნით — თუ რუსეთს აქვს თავის ტერიტორიაზე მსგავსი მოქმედების უფლება, რატომ არ უნდა მივმართოთ ჩვენც ამავე ქმედებას?

ბატონმა თენგიზ სიგუამ დასძინა, რომ ავტომობილებით თბილისიდან გაემგზავრნენ ლტოლვილები, რომლებიც სენაკში შეუერთდებიან ავტანაზიის დევნილთა ჯგუფს და შეიარაღებულ ფორმირებებს. ავტანაზიის იარაღით შეჭრა არ გვაქვს დადგენილი. უბრალოდ, მივმართავთ პოლიტიკურ დემარშს, გვაჩვენებთ პროპაგანდისტულ მუშაობას, ლტოლვილები მიმართავენ არაძინებას და მოითხოვენ მისი უკანონო ქმედებების აღკვეთას. ჩვენ თხოვნილი მოგვმართეს დასავლეთ საქართველოში განლაგებული ლტოლვილებმა, რაშიც დაგვიმხრობდით ასეთი აქციის გამართვაში. ჩვენც, როგორც „საქართველოს“ ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა ფრონტმა, გადავწყვიტეთ დახმარება.

გარდა ამისა, ჩვენ ყურადღებით ვადევნებთ თავდაცვის რუსეთში მიმდინარე პროცესებს. 17 იანვარს დუშაბი განიხილება ავტანაზიის განლაგებული სამშვიდობო ჯარების საკითხი. ჩვენი მონაცემებით, დუშა სამშვიდობო ჯარებს დაუინახება ადარ გაუფრთხილება და ისინი გამოვლენ ავტანაზიისგან. ეს ასეც უნდა მოხდეს, რადგან სამშვიდობო ძალებმა ვერ შეასრულეს თავიანთი მისია, ლტოლვილების დაბრუნება არ ხდება და დროს ივებს არჩინა.

ჩვენი აქციის შემდეგი ეტაპი, თუ ხელისუფლების მხარდაჭერაც იქნება, შეიძლება ავტანაზიის ძალის გამოყენებით შეესაუკოს იყოს. ვნახოთ.“

კოლონა დაახლოებით ერთი საათის

პრესკონფერენცია

ნონა გაფრინდაშვილი:

„თუ საქართველოს ანაქსია არ მოხდა, ოლიგარქი თანამშრომლობის ასოციაცია ჩვენთვის საშიშროებას არ წარმოადგენს“ ...

გუშინ საქართველოს ეროვნულ ოლიმპიურ კომიტეტში მისმა პრეზიდენტმა, ქალბატონმა ნონა გაფრინდაშვილმა, ჟურნალისტებისთვის პრესკონფერენცია გამართა. კონფერენციის ძირითადი თემა სეოკ-ის ოლიმპიური თანამშრომლობის ასოციაციაში განვლიანების საკითხი გახლდათ. პრესკონფერენციას უძღვებოდა საქართველოს სპორტულ ჟურნალისტთა ასოციაციის პრეზიდენტი ელგუჯა ბერიშვილი.

შესავალ სიტყვაში ქალბატონმა ნონამ ვრცლად მიმოიხილა სეოკ-ის მიერ განხორციელებული საქმიანობა დღიდან მისი დაარსებისა. მან ჟურნალისტებს მადლობა მოახსენა მობრძანებისთვის და განაცხადა:

— მოგესხენებათ, რომ საქართველოს ეროვნული ოლიმპიური კომიტეტი 1989 წ. შეიქმნა. იმ პერიოდში უდიდეს ფინანსურ გაჭირვებას განიცდიდით. არ გაგვანდა საკუთარი ოფისი და ერთ-ერთი გაზეთის რედაქციაში ვიკრებოდით. ასეთ პირობებში მთავრობამ უდიდესი დახმარება აღმოგვიჩინა. დიდმა ხელისუფლების ღვაწლი ზუან ანტონიო სამარანის მონაწილეობით, რომელიც ჩვენი სამშობლოს სარგებლობას უზრუნველყო. მისი ვიზიტი ჩვენთვის ძალიან სასარგებლო აღმოჩნდა. უპირველეს ყოვლისა, გაიზარდა სეოკ-ის ავტორიტეტი. საქალბატონი სტუმრის ვიზიტი ჩვენთვის პრაქტიკული მნიშვნელობა ჰქონდა. სამარანმა სოლიდური თანხა დაგვითმოვა, რომელიც ოლიმპიური მუზეუმის შექმნას სმარდება.

აღნიშნული ღონისძიებების შედეგობით საქართველო საერთაშორისო ოლიმპიურ კომიტეტში განუერთდა, რასაც დიდი პატივისცემის ზამთრის ოლიმპიურ თამაშებში საქართველოს დამოუკიდებელი გუნდით გამოხატვა მოჰყვა. ამ პროცესებმა საშუალება მოგვცა, რომ სეოკ-ის ეგიდით გამართულ ყველა ღონისძიებაში მიგველო მონაწილეობა. ამასთან დაკავშირებით სამარანმა სერთიფიკატები გამოგვიგზავნა, რომლითაც სახელოვან სპორტსმენებს და იმ პიროვნებებს ვაძლევდით, ვინც სეოკ-ის დიდი დახმარება აღმოუჩინა. თანდათან დაგვხვდნენ ფედერაციებთან ურთიერთობა, 1994 წ. სპორტის ზუთ სახეობაში ჩაატარეთ შეჯიბრები, განუაღოცეთ საერთაშორისო კავშირები. მოგვხვდნენ სპონსორები და სტეპენდები დაუნიშნეთ ოლიმპიური ნაკრები გუნდის კანდიდატებს. თუმცა, სპონსორთაგან მრავალი გაკოტრდა და დიდი სიძნელეების წინაშე აღმოუჩნდით. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, კანდიდატთა ძირითად ნაწილს სტეპენდია მაინც დაეინიშნა. სპონსორებს უცხოეთშიც ვეძებთ. მე და სეოკ-ის გენერალური მდივანი, ბატონი ემზარ ზენაიშვილი გერმანიის ოლიმპიური კომიტეტის ხელმძღვანელობას შევხვდით. დაესახეთ მრავალმხრივი გეგმები და თუ ისინი განხორციელდა, მრავალი სასიკეთო ძეგლები იქნება. სასა-

რგებლო კავშირები მართო გერმანიაში არ გვექონია. ატლანტიკაში ყოვლისა ბატონი ჯანო ბაგრატიონი ფირმა „ფრენკ-ვორსის“ წარმომადგენლებს ესაუბრა. ჩვენ სხვა გავლენიან პიროვნებებთან დავამყარეთ კავშირები. მაგალითად, ატლანტიკაში საქართველოს ეროვნული ოლიმპიური კომიტეტის წარმომადგენელი არის ბატონი კეკელი პილი (ატლანტის ახლოს მდებარე პატარა ქალაქის მერი), რომელიც თანხების მოზიდვის მიზნით ქართული სპორტის პროპაგანდას ეწევა. ივლისში ატლანტიკაში წინაოლიმპიური კვირეული მოეწყობა. კვირეულზე ჩვენი დასწრება აუცილებელია, მაგრამ, ჯერჯერობით, საგმარისი თანხები არ გავაჩნია. მანამდე, 4-11 თებერვალს, ანდორაში ახალგაზრდული თამაშები გაიმართება სპორტის ზამთრის სახეობებში. ამ ღონისძიებაზე 9-კაციანი დელეგაცია გაემგზავრება. ივლისის თვეში ინგლისის ქალაქ ბათში ევროპის ახალგაზრდული ოლიმპიური დღეები გაიმართება. შეჯიბრებაზე კულტურული პროგრამაც არის გათვალისწინებული. იქ, ალბათ, 50-კაციანი დელეგაციას გავგზავნი. ეს მაგაზრობა უკვე სერიოზულ თანხებიან იქნება დაკავშირებული. ახალგაზრდულ დღეებში სპორტის 7 სახეობაში მივიღებთ მონაწილეობას, მათ შორის, კალათბურთშიც. აღსანიშნავია, რომ ჩვენი კალათბურთელი ვაჟები რვა უძლიერეს გუნდში მოხვდნენ. ბათში საქართველოს მონაწილე-ახალგაზრდობის რესპუბლიკური სახლის აღსაზრდელების გაგზავნაც გეგმავს, რომლებიც ახალგაზრდული დღეების კულტურულ პროგრამაში მიიღებენ მონაწილეობას. განხორციელებული გვექონდა ბათუმში სრულიად საქართველოს რესპუბლიკური თამაშები მოგვინეო, მაგრამ, ჯერჯერობით ვერ მოვახერხეთ. ეს შეჯიბრება მაინც გაიმართება, თუმცა, მან შეიძლება სხვა ტურნირის სახე მიიღოს. ამის გარდა საქართველოში ოლიმპიური მოძრაობის განვითარების მიზნით აქტიურ პროპაგანდას ვიყენებთ. გამოვეცით სეოკ-ის გაზეთი „ოლიმპიკი“ (რედაქტორი ავთანდილ გურასაშვილი), საქართველოს ტელევიზიის 10 არხთან მოლაპარაკების საფუძველზე თვეში 30-წუთიანი გადაცემით გავდივართ (გადაცემას თამარ ბალაძე უძღვება). გამოვეცით კალენდარი, ოლიმპიური საათი და სხვა.

ამის შემდეგ ქალბატონმა ნონამ ჟურნალისტთა მიერ დასმულ შეკითხვებს უპასუხა. დიდი ინტერესი გამოიწვია საქართველოს ოლიმპიურ თანამშრომლობის განვითარების საკითხმა. ამასთან დაკავშირებით ქალბატონმა ნონამ განაცხადა: — ამთავითვე უნდა გითხრათ, რომ თუ საქართველოს პოლიტიკური ანექსია არ მოხდა, ოლიმპიური თანამშრომლობის ასოციაცია ჩვენთვის არავითარ საშიშროებას არ წარმოადგენს. ნესდებში საუბარი არ არის ოლიმპიადებში ერთიანი გუნდით გამოსვლაზე. ჩვენს მიერ გადადგმული ნაბიჯი ორი ძირითადი ფაქტორით იყო გაპირობებული.

საერთაშორისო კავშირების განმტკიცებისა და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით. ალბათ, დაგებადებით შეკითხვა, ასოციაციაში რატომ აქამდე არ გავწევრიანდით? ასოციაციის წესდება ორი წლის წინ ბელარუსის და რუსეთის ოლიმპიურმა კომიტეტებმა შეიმუშავეს. მაგრამ, მან საქართველოს დელეგაციამ საერთოდ არ ისურვა განხილვაში მონაწილეობის მიღება. იმ პერიოდში არსებობდა საშიშროება, რომ ეკონომიკური და სტრუქტურული სისუსტის გამო სეოკ-ის დამოუკიდებელ არსებობაზე რეალური ზეგავლენა მოხდინათ. ამ ხნის განმავლობაში ჩვენი პოზიციები, საერთაშორისო ურთიერთობები, განმტკიცდა და დღესდღეობით მათი მხრიდან ამგვარი საშიშროება აღარ არსებობს.

ჟურნალისტები, აგრეთვე, დაინტერესდნენ, შესაძლებელი იყო თუ არა, რომელიმე სხვა გაერთიანებაში — მაგალითად, შავიზღვისპირეთის ქვეყნების ალიანსში განუერთებოდა, რაზეც ქალბატონმა ნონამ უპასუხა: ბალტიისპირეთის ქვეყნები სკანდინავიელებთან გაერთიანდნენ, მოდოვა თავის თანამოქმედ რუმინეთს დაუკავშირდა, ჩვენ ვისთან გავერთიანდებულყავით? სომხეთი და აზერბაიჯანი თანამშრომლობის ასოციაციის წევრები არიან. შავიზღვისპირეთის ქვეყნებთან კავშირი ვერ შეიკრა იმის გამო, რომ საბერძნეთი და თურქეთი ჩვენთან ანალოგიური ურთიერთობების დამყარებით არ არიან დაინტერესებულნი — პირქით, ისინი უძლიერესი ქართველი სპორტსმენების გადახრებას ცდილობენ, რასაც ხშირ შემთხვევაში წარმატებით ახერხებენ.

კიდევ ერთხელ ვიმეორებ, თანამშრომლობის ასოციაციაში გაწევრიანება ნებაყოფლობითი აქტია და ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის გვეჭირდება. ასოციაცია არ არის პოლიტიკური ორგანიზაცია და თუ მისი საქმიანობაში ჩვენი ინტერესების შემლახვი ოდნავი ტენდენციაც კი შევნიშნეთ, ასოციაციას ისევე თავისუფლად დავტოვებთ, როგორც გავწევრიანდით.

შეკითხვაზე, რამდენად შესაძლებელია, რომ „სამშობლოდან გადახვეწილი“ უძლიერესი სპორტსმენები 1996 წ. ოლიმპიადაზე ისევ საქართველოს სახელით გამოვიდნენ, სეოკ-ის პრეზიდენტმა უპასუხა: მე და ბატონი ემზარ ზენაიშვილი (სეოკ-ის გენერალური მდივანი) რუსეთში სპეციალურად გავემგზავრეთ, რათა ქართველი მოკრივეები დაგვერწმუნებინა — სამშობლოში დაბრუნებისა და ატლანტის ოლიმპიადაზე საქართველოს სახელით გამოხვედრის აუცილებლობაში, მაგრამ, სამწუხაროდ, მათგან უარყოფითი პასუხი მივიღეთ. დასასრულ, ქალბატონმა ნონამ ჟურნალისტებს თანამშრომლობა ალუქვა და სამახსოვრო სუვენირები გადასცა.

კახა შანუაშვილი
გონა სათითაძე

გადაცენა

რეფორმების დასაწყისში

საქართველოს რესპუბლიკის განდაცვის სამინისტროში გაიმართა კოლეგიის გაფართოებული სხდომა, რომელზეც განიხილეს რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი. მათ შორის: განდაცვის სამინისტროს ამოცანები, განდაცვის სისტემის რეორგანიზაცია, ეტაპები, პირველი ეტაპის სამუშაოების შესრულების უზრუნველყოფის გეგმა-გრაფიკი, მსოფლიო ბანკის მისიის რეკომენდაციების განხილვა განდაცვის პროექტის განსაზღვრაში, განდაცვის სახელმწიფო ფონდის 1995 წლის ბიუჯეტი, განდაცვის მართვის პრობლემების ეროვნული ცენტრის ამოცანები, განდაცვის სამინისტროს რეგიონული ცენტრების ღირებულების დამტკიცება.

განმარტელობის დაცვის მინისტრი აპთანდილ ჯორბენაძე

სამინისტროში იწყება ძირითადი რეფორმები. სახელმწიფო მეთაურის 1994 წლის 23 დეკემბრის № 400 ბრძანებულებით „საქართველოს რესპუბლიკის განდაცვის სისტემის რეორგანიზაციის პირველი ეტაპის სამუშაოების შესრულების უზრუნველყოფის შესახებ“ — ამ რეფორმებისთვის რეალური, ნორმალური სამართლებრივი ბაზა შეიქმნა. უფასო სამედიცინო მომსახურება დრო ისტორიას ჩაბარდა. სახელმწიფო სამედიცინო დაწესებულებებზე ვეღარ შეინახავს. ამიტომ აუცილებელია სამეურნეო ანგარიშ გადისვლა. საორიენტაციოდ ამა წლის 1 იანვარი ავიღეთ, მაგრამ მისამზადებელი სამუშაოების ჩატარება დაგვიანდა. თებერვლ დასაწყისისთვის ეს ყველაფერი მოგვარდება. აქამდე სამედიცინო დაწესებულებები არსებობდნენ ისე, როგორც უნდადო. გამოირჩეოდა გინეკოლოგიური დახმარებისთვის პაციენტმა ერთ კლინიკა სხვადასხვა საფეხურზე მყოფ 28 პირს უნდა გადაუხადოს თანამშობიარო სახლში კი ყველაზე მეტს უხდიან „ბლოკის“ სანატარს. ეს ხომ აბსურდია. უნდა დავიწყეთ სერიოზული მუშაობა მოსახლეობის მენტალიტეტი უნდა შეიცვალოს. მან უნდა იცოდეს, რომ საკუთარ განმარტელობას თვითონ მიხედოს. ამიტომ თითოეულ შემოსავლის ერთი პროცენტი დაუკავდება და განდაცვის ფონდში გადაირიცხება. ჩვენ გავითვალისწინეთ მოსახლეობის დღევანდელი ეკონომიკური მდგომარეობა და მინიმალური თანხა დავადგინეთ, რომელიც მომავალში გაიზარდება. სამაგიეროდ პაციენტს ნორმალური სამედიცინო მომსახურების გარანტია ექნება. გვეხმარებიან განდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციები. ამჟამად იმ დონეზე ვართ, რომ სწორი გავითვალთ, რომელ დარგს რა დაფინანსება ჰქონდეს. სამედიცინო სამუშაოები დავაფინანსოთ. წლის ბოლოს კი მთლიან დოლარს გველავლებით. იგი მოხმარდება სამკურნალო პროგრამების დაფინანსებას. ჰუმანიტარული დახმარებით შემოსულ კარაქისა და ზეთის შემოსავლიდან გვერგება 200 ათასი დოლარიც მოხმარდება ფარმაცოლოგიას.

საქართველოში დღეს 34 ათასი ექიმაა. რეალურად კი საჭირო 10 ათასი. ჩვენ მაინც ვცდილობთ, რომ ამდენმა ადამიანმა ერთად არ დაკარგოს სამუშაო და შეძლებისდაგვარად ვეხმარებოთ საავადმყოფოებს, რათა ისინი არ დაიხურონ.

პრივატიზაციის ექვემდებარება მხოლოდ საფთხიქო სისტემა და სტრუქტურული დაწესებულებები. ეს საკითხი თებერვლ მარტში უნდა გადაწყდეს. შეიქმნა განდაცვის მართვის პრობლემები ეროვნული ცენტრი. იგი დიდ როლს შეასრულებს სამედიცინო მეცნიერების განვითარებაში. მოკლედ, ვცდილობთ, რომ რამდენიმე ხანში მდგომარეობის გაუმჯობესება ექიმამც იგრძნოს და პაციენტს.

განდაცვის მინისტრის მოადგილემ ეკონომიკის დარგში თენჯინა ჯინჯოლაძემ გააკეთა ვრცელი მოხსენება. შეენო თითქმის ყველა ძირითად საკითხს. აღნიშნა მსოფლიო ბანკის მისიის საქართველოში მუშაობის მნიშვნელობა. ყურადღება გაამახვილა სამეურნეო ანგარიშზე გადასვლასთან დაკავშირებულ პრობლემებზე, ეტაპობრივ გადაწყვეტაზე.

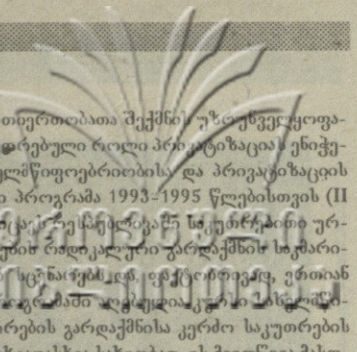
განდაცვის მართვის ეროვნული ცენტრის ღირებულებაში ამის გამყრდილობა აღნიშნა, რომ აუცილებელია შექმნას კომპიუტერული ქსელი, რაც განდაცვის სისტემას და მკურნალო პერსონალს ეფექტურ მუშაობის საშუალებას მისცემს.

კადრების განყოფილების გამგემ თენჯინა ჯინჯოლაძემ განაცხადა, რომ საქართველოს განდაცვის სამინისტროს რეგიონული ცენტრები შეიქმნა. ესენია: სამხრეთ საქართველოს ზონა, აღმოსავლ საქართველოს ზონა, ქვემო ქართლი, შიდა ქართლი, ზემო ქართლ დასავლეთის ზონა, სამხრეთ დასავლეთის ზონა, მთიანეთის ზონა.

სხდომაზე აღნიშნა რესპუბლიკურ საავადმყოფოში მომხდარი ამზრუნეი ფაქტი. საავადმყოფოში მიყვანილი მძიმე ავადმყოფი სიკვდილის შემდეგ გაბოროტებულმა პატრონმა დაკრა გზა, რომელიც უმძიმეს მდგომარეობაში მყოფი რეანიმაციულ განყოფილებაში მოთავსებული. ავსოქარხნის მე-5 კლინიკურ საავადმყოფოში კი ციქის მორიგე ანესთეზიოლოგი და ექთანი, რომლებსაც ავადმყოფის შინ წამსაზრუნელად უარი ექვეს სამსახურის მოვალეობის შესრულების დროს.

ხშირად ავსდებოდა, რომ ექიმები ჩვეულებრივი ადამიანის ისევე უჭირს, როგორც ავადმყოფს, ისევე უხმის, როგორც ავადმყოფს. ერთმანეთში ანგარიშსწორება კი უაზრობაა.

კახა შანუაშვილი

საბაზრო ეკონომიკის ჩამოყალიბებისთვის განხორციელებული რეფორმის საწყისი ეტაპი ყაზახეთში, ისევე როგორც დსთ-ს სხვა ქვეყნებში, მძიმე ეკონომიკური კრიზისის ფონზე მიმდინარეობს. განუხრელად მცირდება სამრეწველო და სამომხმარებლო დანიშნულების პროდუქციის გამოშვება, იზრდება მაკროეკონომიკური არასტაბილურობა. მოიმაღლა საფინანსო-საკრედიტო სისტემა და ფულადი მიმოქცევა. ფასების უსაზღვრო ზრდამ, მკვეთრმა ინფლაციამ განაპირობა მწვავე საგადასახადო კრიზისი. წარმოების 5 ტრლნ მანეთიდან (ეროვნული ვალუტის ტენგეს შემოღებამდე 1993 წლის 15 ნოემბერს) დაახლოებით 1 ტრლნ მანეთი მოდიოდა ძირითადი სასაზღვრო (მხოლოდ ყაზახური საწარმოების ურთიერთდავალიანება). მაღალი პროცენტების გამო კრედიტები მიუწვდომელი გახდა საწარმოთა უმრავლესობისთვის.

მას შემდეგ რაც რუსეთი ახალ რუბლზე გადავიდა, ყაზახეთის ძველი ფულადი ნიშნების დიდი ნაკადი მოაწყვდა, რამაც პრაქტიკულად უმართავი გახდა ინფლაცია (1993 წლის ოქტომბერში მან 45-50%-ს მიაღწია). ყაზახეთი იძულებული გახდა შემოეღო საკუთარი ეროვნული ვალუტა ტენგე. რადგან ყაზახეთის არ ჰყოფნის საკუთარი შესაძლებლობები და რეზერვები, ტარდება ღონისძიებები ქვეყანაში მთელი საგაყიდვო ამონაგების დასაბრუნებლად. ტენგეს შემოღების დღისთვის რესპუბლიკა უზრუნველყოფილი იყო აუცილებელი მოთხოვნების საკუთარი ოქრო-საგაყიდვო რეზერვების 60-65%-ით. 1994 წლის 1 ოქტომბრის მდგომარეობით ყაზახეთის ეროვნულ ბანკს 804,6 მილიონი ამერიკული დოლარის სუფთა ოქროს საგაყიდვო რეზერვი გააჩნდა.

1994 წლიდან საბაზო გადასახადები ამოიღება ტენგეთი, შემოღებულია სავალუტო ამონაგების არანაკლებ 50%-ის საგადასახადო მიზნად. საგაყიდვო ვაჭრობებზე არსებული კურსის მიხედვით; ტარდება ღონისძიებები ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე ტენგეს ერთადერთ საგადასახადო საშუალებად გადასაქცევად. სტიმულირდება და ლიბერალიზდება ექსპორტი, ეთნოლოგიურ ინფლაცია კლკეული საქონლის იმპორტი, ანუ ტარდება პროტექციონისტული პოლიტიკა. მნიშვნელოვანია საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების და რიგი წამყვანი განვითარებული ქვეყნების მთავრობათა მხარდაჭერა ყაზახური ვალუტის გასამყარებლად.

საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდმა მკაცრი და კონკრეტული პირობები წაუყენა ყაზახეთს. კრედიტებს გამოუყოფენ იმ შემთხვევაში, თუკი ბიუჯეტის დეფიციტი და ინფლაცია შემცირდება. ინფლაციის დონემ 1994 წლის ივნისში შეადგინა 46%, ხოლო წლის დასაწყისიდან საშუალო თვიური დონე იყო 32,2%, რაც პოტენციურ კრედიტორებს არაფრით არ აწყობთ. 1994 წლის აგვისტოში დამტკიცებული სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტმა შეადგინა 20,6 მლრდ ტენგე, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 4,6%-ია. ეს კრიტიკული ციფრია, რომელიც მისაღება საერთაშორისო საგაყიდვო ფონდისთვის. ამგვარი მაჩვენებელი ყაზახეთის მთავრობას საშუალებას აძლევს, უცხოეთიდან მიღებული სახსრებით იზრუნოს ბიუჯეტის დეფიციტის დაფარვაზე და ეკონომიკის სტრუქტურული გარდაქმნისთვის დამატებითი კრედიტების მიღებაზე.

ყაზახეთს, ისევე როგორც დსთ-ს სხვა ქვეყნებს, როგორც პირობებში უნდება რეფორმების გატარება. ტრადიციური ღონისძიებები შემორჩენილი ფაქტორები ართულებს გარდაქმნებს და აწელებს რეფორმების ტემპს. კერძოდ:

— ეკონომიკის ცალმხრივი სახელმწიფო მართულებები;

— წარმოების მონოპოლიზაციის მაღალი ხარისხი, მსხვილი საწარმოების — მონოპოლისტების სახელმწიფო საკუთრებაში ყოფნა, რაც ეწინააღმდეგება თავისუფალი კონკურენციის განვითარების ტენდენციას.

— ინდივიდუალური, კერძო სექტორის და საბაზრო ინფრასტრუქტურის განვითარების დაბალი დონე.

— წარმოების ჩაკეტილობა და უპირატესი ორიენტაცია დსთ-ს და განსაკუთრებით, რუსეთის ბაზარზე, რაც ხელს უშლის ყაზახეთის ჩართვას მსოფლიო ეკონომიკაში.

რეფორმის რეალიზაციის ძირითად ზერზად ყაზახეთში არსებული იქნა ბაზარზე გადასახადების რაოდენობა რადიკალური გზა. აქცენტი აღებულია მონეტარიზმზე მოდელზე. საბაზრო ინფრასტრუქტურის სრულმა უქონლობამ ეკონომიკის მართვადობის დაკარგვის პირობებში, გამოიწვია ფასების უკონტროლო ზრდა, მწვავე საგადასახადო და საფინანსო კრიზისი. მიუღწევდელი დარჩა მთავარი მიზანი — წარმოების და ბიუჯეტის ფინანსური დაბალანსება. ყაზახეთში ჩამოყალიბდა განვითარების ამკარად ინფლაციური მიდღე. დღეისთვის

რესპუბლიკაში, ფაქტობრივად, ადგილი აქვს პიპერინფლაციას. ეროვნული ვალუტის — ტენგეს შემოღების 11 თვის შემდეგ ინფლაციამ შეადგინა 1000%-ზე მეტი. 1994 წლის 9 თვეში წარმოების დაცემამ გადაჭარბა 35%-ს.

ეკონომიკური რეფორმების მსვლელობის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ყაზახეთში კონკრეტული პირობებისა და საკუთარი საბაზრო სტანდარტების ადაპტაცია ხორციელდება „ზემოდას“, აღმინის-

სექტორებში და დაყოფილია ორ ეტაპად. მთავარი მიმართულება მკაცრი ანტიინფლაციური პოლიტიკა და წარმოების დაცემის შენერება. 1994 წლის ბოლომდე ინფლაციის შემცირება დაეგეგმილია თვეში 10%-მდე. განსაზღვრულია კაპიტალდაზღვრებათა ძირითადი სფეროები. კერძოდ: ენერგეტიკა — ერთიანი რესპუბლიკური ენერგოსისტემის შექმნა, ნავთობსადენის მშენებლობა მთელი რესპუბლიკის გაყვით, უცხოური ფირმების დახმარებით სამი ნა-

ეკონომიკური რეფორმების მიმდინარეობა დსთ-ს ქვეყნებში:

საქართველოს სახელმწიფოს მეთაურის აპარატის ანალიზისა და პროგნოზირების განყოფილება

ყაზახეთი

ტრადიციული წესით. ამ პროცესში არ ხდება ოლქების სოციალურ-ეკონომიკური, ეროვნულ-ეთნიკური განვითარების ობიექტურ თავისებურებათა გათვალისწინება. ყაზახეთში შეხამებულია აღმოსავლური და დასავლური ცივილიზაციების ტრადიციები და ნორმები. ამის გამო იგი საჭიროებს საბაზრო ეკონომიკის განსაკუთრებულ მოდელს, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება უმნიშვნელოვანესი სოციალურ-ეკონომიკური ფაქტორები — მოსახლეობის სოციალური შემადგენლობა, პოლიტიკური სიტუაცია, ეროვნულ-ეთნიკური ტრადიციები, ცხოვერებისეულ ფასეულობათა აღქმა.

შეიძლება ვთქვათ, რომ გარდამავალ პერიოდში და პერსპექტივაში ყაზახეთში ჩამოყალიბდება შერეული მრავალწყობიანი ეკონომიკა. სახელმწიფო სექტორთან ერთად განვითარდება საკუთრებისა და მეურნეობრიობის კერძო, კოოპერატიული, ასოცირებული, კოლექტიური, აგრეთვე მუნიციპალური ფორმები. საკუთრების თითოეული ფორმა ურთიერთშეთავსებადი ერთმანეთს და ორგანულად ჩაერთვება საბაზრო ფუნქციონირების რეჟიმში, დამოკიდებებს საკუთარ ადგილს. ამასთან, ასევე განვითარდება ერთობლივი სხვა სახელმწიფო-ფორმა საკუთრებაში მყოფი საწარმოები. ამრიგად, საბაზრო ეკონომიკა ყაზახეთში დაიბადება ბუნებრივი, ევოლუციური გზით, რასაც, ცხადია, რევოლუციურთან შედარებით, უფრო ხანგრძლივი პერიოდი დასჭირდება.

დღეისთვის ყაზახეთის ეკონომიკური პოლიტიკის მთავარი ამოცანაა წარმოების დაცემის შენერება, კრიზისიდან გამოსვლა და აქტიური სახელმწიფო რეგულირებით ეკონომიკის თანმიმდევრული სტაბილიზაცია.

ყაზახეთის მეცნიერთა შეფასებით, წარმოების დაცემის შენერებას (პოლიტიკური სტაბილურობის შემთხვევაში) 1,5-2 დასაბრუნებელი, ხოლო ეკონომიკის სტაბილიზაციას — 5-6 წელი. საკითხის გადაწყვეტა ბევრად დაძლიებული იმავზე, თუ რომელ ვარიანტს აირჩევს რესპუბლიკა ეკონომიკის სტაბილიზაციისთვის, როგორი იქნება სასტაბილიზაციო ღონისძიებათა ხასიათი და თანმიმდევრობა. 1993 წლის მაისში მთავრობის მიერ მიღებულ გადადგმულ ღონისძიებათა პროგრამაში მთავარი პუნქტი იყო ინფლაციასთან ბრძოლა ტრადიციული მონეტარიზტული მეთოდებით, მაგრამ იმავე დროს შეინიშნებოდა გარკვეული უკანდახევა მონეტარიზტული პოლიტიკიდან, რაც გამოიხატა წარმოების სტიმულირების ღონისძიებებში (იმ პარირიტეტების გამოყოფა, რომლებიც საჭიროებენ სახელმწიფოებრივ მხარდაჭერას, რაც შემთხვევაში შედგავთაინი დაკრედიტების შემოღება, დასაბრუნებელი ამორტიზაციის მეთოდების გამოყენება და სხვ.).

1994 წლის აგვისტოში ყაზახეთის პრეზიდენტმა ნი. ნაზარბაევმა დამატკიცა მთავრობის მიერ შემუშავებული ანტიკრიზისული პროგრამის ძირითადი ვარიანტი. იგი მოიცავს პერიოდს 1995 წლის

ვითობადამუშავებული კომპლანტის რეკონსტრუქცია. მაგრამ ამ პროგრამას არ ახლავს კონკრეტული ღონისძიებათა კომპლექსი, რომელიც მომავალშია შესაძლებელი.

წარმოების სტაბილიზაციისა და კრიზისიდან გამოსვლის მთავარი სფეროები ითვლება სწინების ანტიკრიზისული ღონისძიებების შეხამებას ეკონომიკური რეფორმის გადრეგულირების ამოცანებთან. მისი თავისებურება მართვადი, რეგულირებადი საბაზრო ეკონომიკის ფორმირება, რომელიც პასუხობს რესპუბლიკის სოციალურ-ეკონომიკური პირობების სპეციფიკას, ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ ინტერესებს და მოსახლეობის ცხოვერების დონის ამაღლების უმთავრეს ამოცანას.

დიდი ალბათობით შეიძლება ვამტკიცოთ, რომ დასახული ღონისძიებები ვერ შეძლებს ინფლაციის რადიკალურად „ჩაქრობას“ და ფასების ზრდის შეჩერებას. ინფლაციის დონე გაკონტროლდება დასახლებულ რეგიონებში (15-17%). საფინანსო-საკრედიტო პოლიტიკის შემუშავებული ნასათი შენარჩუნდება, ბიუჯეტის დეფიციტი მთლიანი შიდა პროდუქტის 7-8%-ს გაუტოლდება. საწარმოებისა და სახელმწიფოს ფინანსების თანმიმდევრული განცალკევება გახდება საწარმოთა საქმიანობის რაციონალიზაციის, რესურსების, შრომისა და კაპიტალის დაზოგვის სტიმული.

სტრუქტურული პოლიტიკაში წინა პლანზე წამოწეული ბაზისური დარგების საწარმოთა რეინდუსტრიალიზაცია და საბოლოო პროდუქტის გამოშვებაზე თანმიმდევრული გადაყვანა. როგორც ცნობილია, ყაზახეთის არ გააჩნია ნავთობქიმიური კომპლექსი. ამიტომ ის ეცდება, მიიზიდოს უცხოური კაპიტალი სწორედ ამ სფეროში.

დღეისთვის ყაზახეთი დიდად არის დამოკიდებული დსთ-ს ქვეყნებიდან და, განსაკუთრებით, რუსეთიდან მიღებულ მზა პროდუქტებზე. იგი საერთო მოთხოვნილების 70%-ს მათ ხარჯზე იკმაყოფილებს. ამიტომ სტრუქტურული პოლიტიკა განაპირობებს დაბალანსების პრობლემას. ყაზახეთი ეცდება, პირველ რიგში განავითაროს მანქანათმშენებლობის ის დარგები, რომლებიც შემადგენლობის მეტისმეტ ტექნიკურ-ტექნოლოგიურ დამოკიდებულებას დსთ-ზე. განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სათბობ-ენერგეტიკულ, მეტალურგიულ და აგროსამრეწველო კომპლექსებს, რომლებიც შრომის საერთაშორისო დანაწილებაში რესპუბლიკის სპეციალიზაციის საფუძველს შეადგენს. სამაშულო წარმოების გადარჩენისა და აღორძინებისთვის მოსალოდნელია, რომ ყაზახეთი მიიღებს პროტექციონისტულ ზომებს, შეზღუდვას სახალხო მოხმარების საქონლის იმპორტს საგადასახადო და საბაზო რეგულაციურებით და, პირიქით, ბარიერების მოხსნით წაახალისებს მაღალი ტექნოლოგიების, მოწყობილობის, ნოუ-ჰაუს შემოსვლას.

ყაზახეთის ეკონომიკის კრიზისიდან გამოყვანაში, წარმოების სტაბილიზაციის მიღწევაში და სა-

ბაზრო ურთიერთობათა შექმნის უზრუნველყოფაში განსაკუთრებული როლი აქვს ანტიინფლაციურ ენტეპს. განსახელმწიფოებრიობისა და პრივატიზაციის ეროვნული პროგრამა 1993-1995 წლებისთვის (II ეტაპი) მთლიანად განხორციელდა. ურთიერთობების რადიკალური გარდაქმნის საფარისად მკაცრ სტანდარტებზე გადასვლა, ერთიან წესებს, მართვადი ადგილია კერძო საწარმოებში. უცხოური ფირმების გარდაქმნისა კერძო საკუთრების სხვადასხვა სახეობად. ეს მიიღწევა მსოფლიო პრივატიზაციის ან გაყიდვის პროცესში სახელმწიფო საწარმოთა აქციონერების გზით. მათი პრივატიზაცია ხორციელდება ჩვეური, კუპონური განაწილების გზით ვარიანტის მიხედვით. ამჟამად ყაზახეთში ხდება პრივატიზაციის ტემპების ფორსირება, რაც ძირითადად აღმინისტრაციული მეთოდებით ხორციელდება. პრივატიზაციის პროცესში სწრაფი ტემპებით ჩამოყალიბდა პოლიტიკური კომპანები, რომელთა ხელში, ფაქტობრივად, გადადის საფინანსო-სამეურნეო მართვის ფუნქციები. მომავალში ისინი შეიძლება გარდაიქმნას მრავალდარგობრივ სამრეწველო-საფინანსო ჯგუფებად. ამგვარ ჯგუფებში მათი შემავალი საწარმოების აქციების საკონტროლო პაკეტების ფლობის საფუძველზე ხელთ ექნებათ მართვის სადავეები. ფაქტობრივად პოლიტიკური შეიძლება გახდეს ერთმანეთის შორის კონკურენციადი სახელმწიფო მონოპოლისტური გაერთიანებების თავისებური ანალიზები.

ყაზახეთი, როგორც ევრაზიული ქვეყანა, საგარეო ეკონომიკურ ურთიერთობებში პარირიტეტს ანიჭებს თავის უშუალო მეზობლებს — რუსეთსა და ცენტრალური აზიის სახელმწიფოებს, მისიწრაფების მათთან უფრო მჭიდრო ინტეგრაციისაკენ. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ინტეგრაციული პროცესების განვითარებას ცენტრალური აზიის სახელმწიფოებთან წარმოების დამთავრებული ციკლის მქონე ექვეტანის რესპუბლიკათაშორის კომპლექსების ჩამოყალიბების მიზნით.

ამგვარი კომპლექსები: ბაშკის, მეტალურგიული, სათბობ-ენერგეტიკული, ნავთობქიმიური, აგროსამრეწველო, მსუბუქი მრეწველობა, აგრეთვე მანქანათმშენებლობა, რომელიც მთელი რეგიონის წამყვან დარგებს მოეწესხრება.

ყაზახეთი უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებს უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას, რომელთა ბაზაზე ძირითადად იქმნება ერთობლივი საწარმოები. რესპუბლიკაში ხორციელდება დსთ-ს ფარგლებში ყველაზე მსხვილი საინვესტიციო პროექტის რეალიზაცია ნავთობგაზის კომპლექსში, მაგალითად, თენგის საბადოს ათვისება ამერიკულ კომპანია „შევერნოთ“ ერთად. უცხოური კაპიტალიზაციის „შეშობას“ გადამამუშავებელ მრეწველობაშიც — მაგალითისთვის მრეწველობაში იტალიურ კონცერნ „ფიფთა“ ერთობლივი საწარმოს პროექტს, რომელიც ითვალისწინებს ყაზახეთში ავტომობილ „პანდას“ გამოშვებას, საწარმოებში მსოფლიო ბაზარზე გატანის. უცხოური ინვესტიციების მსხვილი სფეროებია ენერგეტიკა, მსუბუქი და კვების მრეწველობა, მომსახურების სფერო, სტრანსპორტი და საორტო მეურნეობა. რესპუბლიკაში უკვე აკრედიტებულია უცხოური ფირმების, ბანკების, სხვა ორგანიზაციების 160-ზე მეტი წარმომადგენლობა. რესპუბლიკაში მიღებული კანონები უზრუნველყოფს უცხოური ინვესტიციებისთვის ხელსაყრელ რეჟიმს. მაგალითად, კანონით აკრძალულია უცხოური მონაწილეობით შექმნილი საწარმოების ქონების ნაციონალიზაცია, გარანტირებულია შემოსავლების თავისუფლად გატანა საზღვარგარეთ. უცხოელთათვის დაწესებულია დაბეგრების ეროვნული რეჟიმი. ამასთან, თუ უცხოელი ინვესტორის შენატანის წილი აღემატება 30%-ს და ის მოქმედებს ეკონომიკის პარირიტეტულ სფეროში, მაშინ ინვესტორი თავისუფლდება გადასახადებისაგან 5 წლის განმავლობაში მოგების გამოკლებიდან; მომდევნო 5 წლის მანძილზე კი იხდის გადასახადის ნახევარს. ერთობლივ საწარმოებს შესაძლებლობა ეძლევათ, გამოიყენონ დასაბრუნებელი ამორტიზაციის მეთოდები. საზღვარგარეთიდან რესპუბლიკაში შემოტანილი ქონება (მოწყობილობა, ხელსაწყოები და სხვ.), როგორც უცხოელი პარტნიორის შენატანები, არ ექვემდებარება საბაზო გადასახადებს.

ეკონომიკური რეფორმის მიმდინარეობის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ყაზახეთში დასასრულს მიუახლოვდა მისი საწყისი ეტაპი. დგება ეკონომიკის რეალური გარდაქმნის პერიოდი, როცა ერთდროულად წყდება პრივატიზაციის, საფინანსო და ფასების რეფორმების ჩატარების, სტრუქტურული ძვრების და კრიზისიდან გამოსვლის ამოცანები.

ნარიმან ტირაშვილი,

ეკონომიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი,

სახელმწიფო მრეწველი

საგანმედიო

„ვით მამა ზეცისა იყავნ შენც სრული“, — აი, თავი და ბოლო ადამიანის ცხოვრებისა. ვის რა მანძილი გაუვლია, ცალკე ადამიანია თუ მთელი ერი, — ამ სისრულის გზაზე, ვინ რამოდენად წინ წამდგარა, ვის რამოდენად აღფრთოვანებული აქვს სულთა-სწრაფვა ამ გზაზე დაუღალავად სიარულისათვის, — აი, ხანჯარ როგორც ცალკე ადამიანის ღირსებისა, ისეც მთელის ერისა“, — წერდა ილია ჭავჭავაძე. დაუღალავი სულა სულიერი სრულყოფის გზაზე შუა საუკუნეების ქართული მწერლობის განმსაზღვრელი მოტივია. იგი ილია ჭავჭავაძის მთელ შემოქმედებას გამსჭვალავს. მისი მხატვრული ქმნილებები თუ პუბლიცისტური ნერილები ქრისტიანული სიბრძნითაა ნაკვეთი და პიროვნებას ყოველნაშვირად ჭეშმარიტების სამსახურს, ქვეყნის სამსახურს შთააგონებენ.

მკითხველს ვთავაზობთ ილია ჭავჭავაძის იმ ლექსებსა და ცალკეულ ფრაგმენტებს, რომლებშიც თავს იჩენს ქრისტიანული სახისმეტყველების ფორმები.

«თანამდავი, უკვდავი სული»

„თანამდავი, უკვდავი სული“

...მარად და ყველგან, საქართველოვ, მე ვარ შენთანა...
მე ვარო შენი თანამდევ, უკვდავი სული.
შენთა შვილთ სისხლით გული სრულად გარდამებანა,
ამ გულში მე მაქვს შენი აწყუო, შენი წარსული.

(„აჩრდილი“)

დედაც ღვთისაო! ეს ქვეყანა შენი ზვედრია...
შენს მეოხებას ნუ მოაკლებ ამ ტანჯულს ხალხსა;
საღმრთოდ მიიღე სისხლი, რომელ ამ ხალხს უღვრია,
ჩაგრულთ სასოო, ნუ არიდებ მოწყალე თვალსა!

(„აჩრდილი“)

გიყვარდეს

კაცო, გიყვარდეს!
ცათ შთამომებასე,
როს მათ დამბადეს,
ყველგან ეგ სიტყვა
ლამპრად წინ მიიყვო
და ქვეყნად ჩემს სვლას
სცემდა წმინდ ნათელს.

კოვბი

მისთვის არ ვმღერ, რომ ვიმღერო
ვით ფრინველმა გარეგანმა,
არა მარტო ტკბილ ხმებისთვის
გამომგზავნა ქვეყნად ცაში.
მე ცა მნიშნავს და ერი მზრდის
მიწიერი ზეციერსა;
ღმერთთან მისთვის ვლაპარაკობ,
რომ წარუშუძღვე წინა ერსა.

დიდის ღმერთის საკურთხეველის
მისთვის ღვივის ცეცხლი გულში,
რომ ერისა მოძმედ ვიყო
ტმუნასა და სიხარულში;
ერის წყლული მაჩნდეს წყლულად,
მეწოდეს მის ტანჯვით სული,
მის ბედით და უბედობით
დამედაგოს მტკიცე გული...

მაშინ ცილამ ნაპერწკალი
თუ აღმიფეთქს გულში ცეცხლსა,
მაშინ ვიმღერ, მხოლოდ მაშინ,
მოვსწმენდ ერსაც ტანჯვის ცრემლსა!

ლოცვა („ამაო ჩვენო“)

ამაო ჩვენო, რომელიც ხარ ცათა შინა!
მუხლმოდრეკილი, ღმობიერი ედგევიარ შენ-წინა;
არცა სიმდიდრის, არც დიდების თხოვნა არ მინდა,
არ მინდა ამით შეურაცხ-გყო მე ლოცვა წმინდა...
არამედ მწყურს მე, განმინათლდეს ცით ჩემი სული.
შენგან წმცნების სიყვარულით აღმენთოს გული,
რომ მტერთათვისაც, რომელთ თუნდა გულს ლახვარი მკრან,
გთხოვდე: „შეუდნე, — არ იციან, ღმერთო, რას იქმან!

როდემდის

როდემდის უნდა ჩვენ არ ვსცნობდეთ სიცოცხლის
ფასსა?
როდემდის არ ვსცემთ ღვთიურს ნიჭსა ღირსსა თაყვანსა?

მის ყოველ წუთსა სიფრთხილთა რატომ არ ვხარჯავთ
და მის აქ ყოფნას ამოებად რისთვისა ვსახავთ?
ძრწოდე, სულელი! ნუთუ ქრისტეს არ სცნობ სიტყვათა,
ნუთუ შენს თავსა მტერთა შექმნილს ჰხედავ კვლავ

და შენს სიცოცხლეს — ამ უკვდავ ნიჭს, მტერის
თანამგზავრად?
რომ მარტო მისთვის იგი არ გაქვს, ქრისტემ სთქვა

ნუთუ არ იცი, რას გამცნებდა ღმერთი ჯვარცმული,
როს ბრძანა: „ვითა მამა ზეცის, იყავნ შენც სრული“.

ლოცვა („ოღო ღამონი“)

ნუ მანდობ, ღმერთო, ბედისა ტრიალს,
ნუ დამაწაფებ ღმონის ფიალს,
და უკეთუ არს შესაძლებელი,
მე განმარდენ იგი სასმელი.
მაგრამ თუ, ღმერთო, შენ ღვთაებას სურს,
რათა გამოცდა მით ჰქონდეს ჩემს სულს,
განჰქრენ შენ ხმასთან სურვილი ჩემნი
და იყავნ ნება, უფალო, შენი!

...მონება კაცთ არ შეშვენის,
ქრისტეა ამის მოწამე.

ვემსხვერპლოთ ქრისტესა მცნებას,
ეშოროთ ქართველი მონებას,
ქართველის უბრალო მადლობა
გვერჩინოს ყოველ დიდებას.

(„ჩემი თარიარალი“)

...აქ არის, დედაც, შენი მაღალი
დანიშნულება და საღმრთო ვალი!
აღზარდე შვილი, მიეც ძალა სულს,
საზრდოდ ხმარობდე ქრისტესა მცნებას, —
შთაგონებდე კაცთა სიყვარულს.
ძმობას, ერთობას, თავისუფლებას...

(„მართვლის დედას“)

ციურნი ხმები

ციურნი ხმები —
ეგ საკვირვლები,
როს მომესმინა,
მსწრაფლ მომიტხოვრებენ,
საიღამ სრბიან
და სად სცხოვრობენ
და ნელს სიხარულს
მიგალობებენ.

...ხოლო გვწამს ღმერთი,
უქმთა წარმწყმელი,
ტვირთმძიმეთა და მაშვრალთა მხსნელი,
ღმერთი ტანჯულთა,
ღმერთი ჩაგრულთა.
ღმერთი უძლურთა შემწყნარებელი...

(„პასუხის პასუხი“)

კითხვა-პასუხი

კითხვა
რა დაგრჩენია კვლავ სანატრელი?
ღვთისგან რა არ გაქვს მომადლებული?

მაგრამ რამდენადც მაღლით საცხე ხარ,
იმდენად უფრო მიკვდება გული.

პასუხი
მე სამოთხე ვარ და ხეყენ ნი-თაქვს კი...
ვაი, ძე ჩემი ბუდკრულ, უფლურთ...
იქ თვით საქათვე გრჯობა წილია,
სად თვის შხამს ათხევენ მტრობა და მუღი...

წრფელი გაქვს ძილი,
ვით ხილვა ცისა,
ზედ გადგა ჩრდილი
ანგელოზთ ფრთისა...

(„მძინარე მალნი“)

მაგრამ შენში რაღაცაა,
ის ათრთოლებს ნატვრით გულსა...
გხლა კი მწამს, რომ ჰქონია
თვისტომობა სულთან სულსა.

ღმერთო! მოჰმადლე მაღლი ზეცისა
შთაბერე ყრმასა ძლიერი სული,
რათა შეიქმნეს თავის ერისა,
მოძმე, ერთგული და მოყვრული.

(ა. ბაბ.)

...კვლავ ძირს დასცეს იგი მცნება,
ქვეყნის ხსნად მოვლინებული,
რომლისთვისაც თითონ ღმერთი
იყო ტანჯულ და ჯვარცმული...

(„1871 28 მაისი“)

ვის უნახავს ის ედემი შლილი,
სადაც ისე ტკბილ არ არის ძილი,
როგორც ტკბილია გამოღვიძება.

(„დაბარბული ედემი“)

ვაი, მას — ვისაც ვაძლევი მსხვერპლად
ჩემს თავს, სიცოცხლეს, გრძნობას, სურვილსა
ის აღარ ჰყვავის ამა ბნელ ქვეყნად,
გხლა ის არის მცხოვრები ცისა!..

დაბნელდა სული, გარშემოც ბნელა,
სიცივე მკვიდრობს გხლა ჩემ გულში,
აღარ მაქვს საზრდო სულისათვის მე
არც სიძულვილში, არც სიყვარულში.

(„დაბნელდა სული“)

ცხოვრებას აცისკროვნებს
სული, საქმით მეტყველი,
და ის უბოლო არის,
ვით სულის შთამბერველი.

(„უსულდგომლო ცხოვრება“)

ღვთით მოცემული
დიდ არს ქვეყანა,
გახარებული
ფფრინავ ყველგანა.
ჯერ შევხედავ ცას,
ქვეყნის დამბადავს,
მერეთ — მთა და ბარს
ჩემსა შემნახავს.

(„ჩიტი“)

...ჯერეთ ხომ შენა ბედი,
გრძნობა წინამორბედი,
არ უხატავს მაგ შენს თვალს,
ქართველთადმი ღვთიურს ვალს!..
უკვდავი არის შვილი
მამულისთვის მომკვდარი!
მამულს მიგცა ზეცაში
და თუ ზედ დააკვდები,
ნუგეშიცეს ღეღამა,
რომ კაცი კაცად ჰკვდები.

(„ნანა“)

ჰკვამ მოჰკვეთა ფრთა ჩემ ჰაბუკ დღის
ლაღსა გრძნობასა,
ცივად დაარქვა „ფუჭი ალი“ ღვთიურ ტრფობასა,
მან დამინგრია წმინდა გრძნობის წმინდა ტაძარი...
ვაი, მას ვინცა ჰაბუკობას ჰაბუკ არ არი!

მოამზადა ეპა ვარდოშვილმა

ბევლი ქართული მწერლობის ქრესტომათია, რომლის შედგენაც უკვე დასრულდა, სიახლეებს შეიცავს. რამდენიმე ტექსტის (ათონელ მამათა „ცხოვრებების“, ქართული სასულიერო პოეზიის ნიმუშების) შეტანის გარდა, წიგნში ადრინდელზე მეტი მოცულობით წარმოვადგინეთ ის თხზულებები, რომლებიც, საშუალო სკოლაში ისწავლებოდა. ქრესტომათია ქართლის გაქრისტიანების ამბით იწყება. ქართველთა განმანათლებელი კაბადოკიელი ქალწულის, წმინდა ნინოს, დედას სხვადასხვა დროს შექმნილ რამდენიმე თხზულებაშია აღწერილი. ეს არაერთგვაროვანი ტექსტები საკმაოდ რთულია, ხშირად ისინი ერთმანეთს აკსებენ. ამიტომ გადავწყვიტეთ, ამ თხზულებებიდან მასალა ისე გამოგვეკრიბა და გავგეგმარათ, რომ

თხრობას თანმიმდევრული სახე მისცემოდა და, ამასთანავე, არც განსაკუთრებული მხატვრული ზიბლით გამორჩეული რამეები დაგვადგვინო. ასეთი პრინციპით გამოთლიანებულ ტექსტს, — მკვლელ ქართული სასულიერო მწერლობის ტრადიციების, ანტიკლასიციზმის, „ცხოვრება წმიდისა ნინოისი“ ეწოდეთ. მას, ისევე როგორც ახალ ქრესტომათიაში წარმოდგენილ ყველა სხვა თხზულებას, გრძელი, დაწვრილებითი კომენტარები ახლავს; საგაზეთო პუბლიკაციისთვის მათი დართვა, ცხადია, ვერ მოხერხდა.

მანანა ბიბინიშვილი
ლანუა ბრიგოლაშვილი
მასტანა როდონია

ცხოვრება წმიდისა ნინოსი

წმიდა ნინო იყო მამით კაბადოკიელი და დედით კოლასელი. და ვითარცა იქნა იგი წლისა ათორმეტისა, ღმრთისმოშიშთა მშობელთა მისთა, ზაბილონ და სოსანა, განყიდეს ყოველი მონაგები მათი, და განუყვეს ვლახათა, და ასული თვისი ღმერთსა შეჰყვარეს, და მონაზონებისა ცხოვრება აღიძრეს.

სასომან ჩუენმან წმიდამან ღმრთისმშობელმან მოი სენა წილხულო მამ მისი ქართველთა ნათესავისა. ამისთვისა განამზადა წმიდა ნინო მოციქულად და გამოუწაღა ღირსსა მას ძილსა შინა, და პრქა:

— წარვედ ქუეყანად ჩრდილოეთისა და უკადავე სანარებად მისა ჩემისა. და პპოვო შენ მადლი წინაშე ღმრთისა. და მე ვიყო მფარველი და ელისმპრობელი შენი.

წმიდამან მარიამ ელი მიჰყო რტოსა ვახისასა და მოჰკეთა მისგან, და შექმნა ჯუარი. და მისცა ელთა ქალწულსა მას და პრქა:

— ესე იყოს მცველი შენი და ამით სძლო ყოველთა წინააღმდეგობათა შენთა.

ესე რამ იხილა, განიღვიძა და აქუნდა ჯუარი ელთა მისთა.

ოდეს დედაკაცსა შვილთმოყვარესა წარპარა ვინმე შვილი და სიყვარულისა მისისაგან აღიძრის და განმპრტნის, ვითარცა ორბინ ფრთენი თვსნი და რბინ, და ეძიებნ, და ჰკითხავე ყოველთა მოგზაურთა გზასა მის ქუეყანისასა, სადა-იგი უწყებულ არს ყოფად შვილისა თვისისა, ეგრეთვე წმიდა ესე და სანატრელი ნინო იკითხვიდა ქუეყანასა ამას ჩუენსა და ეძიებდა სნას სულთა ჩუენთასა.

წმიდამან ნინო მიიღო კერძიხევა და დაიწერა ჯუარი და წარმოქმართა.

და ვითარცა მოიწია ეფესო, შეემთხვა დედაკაცსა ვისმე პატარისა-სნა და წარჩინებულსა, სახელით რიფსიმეს, და განმზრდელსა მისსა გაიანეს. და კეთილად ჰმოძღვრებდა და ასწავებდა მათ მცნებათა მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესისა.

წარმოემართნეს ივინი და მოიწინეს არეთა სომხითისათა, სადა-იგი რიფსიმე და გაიანე იწამნეს სახელისათჳს ქრისტესსა თრდატ მფრისაგან. ხოლო ჟამსა წამებისა მათისა იხილა ნეტარმან ნინო კუამლი სუნელოვანი, რომელი დაჰფარვიდა ცასა, და ერი ზეცისა, რომელი შეიერთებდეს სულთა მათ წმიდათასა. და თქუა წმიდამან ნინო:

— ივინი იმარტვილეს, ხოლო მე დავშთი ეკალთა შინა ვარდისათა, რამეთუ გარდა და ნუმი ყუარა მას ჟამსა.

და ესმა მას მამა, რომელი ეტყოდა:

— ესრეთ იყოს წარყვანებაჲ შენი, ოდეს-ევე ეკალი, რომელი შენსა გარემოს არს, იქნას ვარდის ფურცელ და სურნელ შენ მიერ. ხოლო შენ აღდეგ და ვიდრე აღმოსავალი!

მამინ აღდეგა და წარმოვიდა ნეტარი ნინო და, მო-რამ-იწია ზაფხუ-ლი, აღმოვიდა მათთა ჯავახეთისათა და მიემთხვა ტბასა, რომელსა ეწოდების ფარავნა, და მუნ დაადგრა ორ ღრე. და მიიღო საზრდელი მეთევზეთაგან, და განმლიერდა, და აღიღებდა ღმერთსა. კუალად იყვნეს მათვე ადგილთა მწყემსნი ცხოვართანი და მემორწლეინ ზრუნათანი, რომელნი არეუბდეს მათთა ზედა სამწყსოთა მათთა.

ჰკითხვიდა მათ ღირსი ნინო ვინაობასა და სადათობასა. ხოლო რომელთამე მიუგეს:

— ვართ მკდნნი ქალაქისა ღიდისა მცხეთისანი, სადა ღმერთნი ღმერთობენ და მეფენი მეფობენ.

და ვითარცა ესმა სენებად მცხეთისა, ფრად ნუგეშინის-იცა და კუალად მიჰყვნენ და იხილნ მთანი ჩრდილოისანი ჟამსა ზაფხულისასა საგვინი თოვლითა, შემრწუნდა და აღოცვიდა.

და იყყო სლგად.

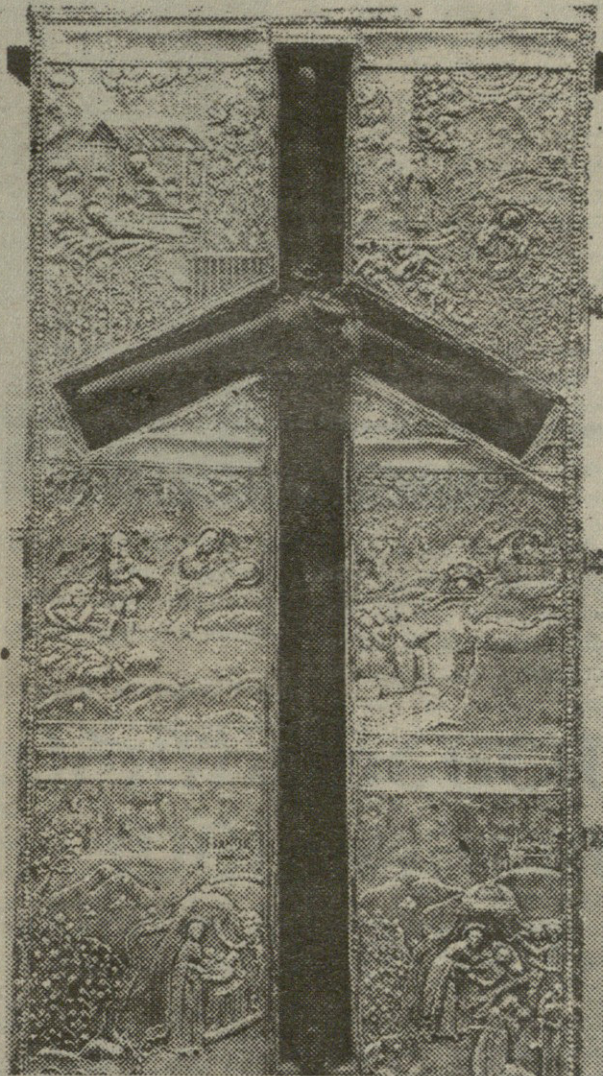
და იყო დინება მდინარისა დასავალით კერძო. მიჰყუა ნეტარი ნინო წყალსა მას და მიემთხვა გზათა ძნელთა და ფიცხელთა. და ნანსა ჰირნი ღიდინი გზათა მათიან და შიშინი მ ციკთაგან, ვიდრე არა მოიწია, სადა-იგი იწყო წყალმან დინებად აღმოსავლეთით. მაშინდა იქნა მოღონიჭება მისი. და პოვნა კეთილნი მოგზაურნი და შეემოყვასნა მათ, და შევიდა ქუეყანასა ქართლისასა, და მიიწია ქალაქად ურბნისად. იხილა მას შინა ერი უცხოა, უცხოთა ღმერთთა მსახურნი, რომელნი ცეცხლსა და ქვითა და ძელთა თაყვანის-სცემდეს.

დღესა ერთსა წარემართნეს სიმრავლენი ერთანი ქალაქით ურბნი-სით ქალაქად სამეფოდ მცხეთად თაყვანის-ცემად ღმრთისა მათისა არმაზისა.

წარვიდა მათ თან ნეტარიცა ნინო.

და ვითარცა იყო ზვალისა ღრე, დასცეს საყვრსა და აღიძრა სიმრავლეს ერისა ურბნს, ფერად-ფერად შემოსილნი, და გამოვიდოდეს ქალაქით. შემდგომად მცირედისა იწყო ერმან მორიდებად გზისა-გან, და გამოვიდა დედოფალი ნანა, და შემკვენი ფოლადნი თოთოსა-ხითა სამოსლითა ყუაბითა თანა სულნელთა. ამისა შემდგომად გამოვიდა მეფე მირიან ბნისთა და ქნართა და მთა წესტყასათა და მრავ-ლითა საზიარითა.

ნეტარი ნინო პხევიდა საკრველებსა მას მეფეთა და ერისა-სა, და კუალად საზარელად საოცრებასა მას კერპისასა განიცდიდა,

რამეთუ იდგა კაცი ერთი სპილენძისა და ემოსა ტანსა მისსა ჯაჭვ ოქროსა და თავსა მისსა აქუნდეს ჭედა ბერბიტი და ბაინთო, ხოლო ელთა აქუნდა რმალი, რომელი, ვითარცა ელვა, საზარელად იქცვიდა ელსა მისსა. ხოლო მარჯუენით მისა უდგა კაცი ოქროსა, და სახელი მისი გაცი, და კუალად მარცხენით მისა დგა კაცი ვეცხლისა, და სახელი მისი გაცი.

იხილა რამ ესე ყოველი ნეტარმან ნინო, აღიყრნა ელნი ზეცად და ცრემლით ვეფდებოდა და იტყოდა:

— უფალო იესუ ქრისტე, ღმერთო ჩუენო, აჩუენ ძლიერება შენი და ყაე სასწაული, რამთა იხილნ ერთა ამით მაცხოვრებად შენი, და შენ მხოლოე გიცან ღმრთად ჭეშმარიტად და შენად მხოლოესა შეწირონ ღიდება და თაყვანის-ცემად.

და ვითარცა სრულ-ყო ღოცება, მქესეულად გაიძინდა, დასავალით ღრუბელი ბნელი, და ქარა ძლიერი, და იქნეს ქუხილი სასტიკი, და მანი საზარელი, და მენის-ტენანი შესაძრწუნებელი. მეფე და მთავარნი და ერი იგი, ლტოლვილნი საშინელებისა მისგან, ურთიერთს დასთრე-ნეიდეს და თვითეული სახიდ თვსა მირბიოდეს. ხოლო კერპთა მათ ზედა მოიწვიდა სეტყუა თხრობად განსაკრველები, რომელი ვითარცა რკი-ნისა ანუ თუ რვალისა ეკუთვებოდა, ვიდრემდის სრულიად დამუსრნა და დააწულინა, ვითარცა მტყუენი.

ხოლო ვითარცა იქნა მყუდროება და გასწმდა ჰერი, გამოვიდა სიმრავლეს ქალაქისა ხილვად ადგილისა მის და ძიებად ღმერთთა მათთა, რომელთა ყოვლად არა პპოვდეს. და, ვითარცა ცნობამიღებულნი, ურ-თიერთს განკრველები ხელვიდეს.

ხოლო წმიდამან ნინო პოვა ბივრბიტი, თუალი კერპისა, აღდეგა და წარმოიღო და წარვიდა საყოფლად თვსად, შორის მაყუალთა მათ, რომელნი მდგომარე იყვნეს სამოთხესა მეფისასა, და ღრე და ლამე ილოცვიდა.

ესევეთართა მოღუაწებითა დაადგრა ადგილსა მას ექუს წელ და კერნება სნულთა.

და მიიწია ამბავი ესე წინაშე დედოფლისა. და ვინათგან ივინა ბოროტითა სენითა შეპყრობილ იყო, მეფობისა პატივი დაუტევა და მიიწია წმიდისა მის.

მამინ ნეტარმან ნინო ილოცა და ყოვლითურთ განკრნებული წარავლინა სახიდ თვსა.

დედოფალმან ფრადი სასყიდელი — ოქროსა და ვეცხლი, სამოსელი და სამკული — მიართუა. ხოლო ღირსმან ნინო პრქა:

— ესე ჩემდა არად სა მარ არს აწ, რამეთუ ზეცისა ნიჭთა და პატივთა მოველი. ჩემდა დიდად მისათუალველ არს, უკუეთუ იცნათ ღმრთის-მსა-ხურება.

და მიუთხრნა ჩუენდა მორულისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ქრისტესს განკაცება, და ჯუარ-ცუმა, და ზეცად ამაღლება. და დაუმტ-კიცებდა. ვითარმედ ჭეშმარიტად იგი არს ღმერთი, შემოქმედი ცათა და ქუეყანისა, და ზღუათა და ყოველთა, რამ არს მათ შინა.

ესმა რამ ესე ყოველი დედოფალსა, განკრველები და ტკბილთა სწავლათა მიერ ნეტარისა ნინოისთა განათლებული, სახიდ თვსად მიიქ-ცა. და აუწყა მეუღლესა თვსა ძალი ღმრთისა მის, რომელსა ქადაგებს უცხოე იგი. ხოლო მეფესა მირიანს დაუკრდა ფრად.

დედოფალი ნანა დაემოწაჲ ღირსსა ნინოს სხუათა თანა წარჩინე-ბულთა მ ვეალთა მისთა.

და იქმოდა წმიდა ნინო ურიცხუთა კურნებათა და ქადაგება ღმერთსა ჭეშმარიტსა.

პორობდა მეფე, ვითარმედ ნინოს კურნებისა ძალსა მიანიჭებდეს კერპნი: არმაზ და ზადენ.

ხოლო ნეტარმან ნინო თქუა:

— არს ქალაქსა ამას შინა სამოსელი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესს და მით იქნებოან სასწაულნი ესე და კურნებანი.

შემდგომად მცირედთა ჟამთა წმიდამან ნინო განკურნა დედოფლისა ღიდისა მამა, მრავალთა წელთა ვნებული.

ხოლო ცნა რამ მეფემან ვითარმედ ქრისტესსა ათაყუანა მთავარი იგი, განრისხნა და ბირგდა ფრად ნინოისთჳს და ნანა დედოფლისა. და აღდეგა და განვიდა ნადირობად და იტყოდა:

— შემო-რამ-გიქცე, შური ვიძიო მათგან შეუარცხებისათჳს ღმერ-თთა ჩემთასა.

დღესა ერთსა განვიდა მეფე დღეთა ზაფხულისათა მუხრანით კერძო და მოვლო სანახები იგი. აღვიდა მთასა ზედა თხოთისასა, რამთაშორი-ლოს კასბა და უფლისციხე. მაშინ განგებოდა ზეგარდამოათა მეყსეულად ბნელითა შეპყრობილ იქნა.

და მობდა იგი მონათა მიმართ და მთავართა, ვითარმედ:

— დაბნელდეს თუალნი ჩემნი, ხოლო თქვენ ზედაგთა ნათელსა?

ხოლო ივინი ეტყოდეს:

— ბრწყინვალედ ვხედავთ ჩუენ ნათელსა მზისასა.

პრქა მათ:

— ევედრენით ზადენსა და არმაზს, რამთა განმინათლოს მე.

ხოლო ყოველნი იგი ერთობით მობდეს სახელსა მათსა და არარაა სარგებელ-ჴყო მას. მერმე მოვლო მეფე ვინებასა, მა-ყო და თქუა:

— ღმერთო ნინოისო, განმინათლე სიბნელე ესე და გამოიმძრწენე მე ნათელი, რამთა აღვიარო სახელი შენი წმიდა და გადიდებდე შენ.

ესე რამ თქუა, ყოვლად საზიარმან მან და მოწყალემან ღმერთმან გამოაბრწყინა ნათელი მის შორის და მსწრაფლ სიბნელისა მისგან განთავისუფლდა მირიან. მეყსეულად აღდეგა და აღიპყრნა ელნი აღმოსა-ვლით, ღაღად-ყო და თქუა:

— ჭეშმარიტად შენ ხარ ღმერთი ჭეშმარიტი, შენ ხარ ღმერთი ღმერთთა და თაყვანის-ცემად პატიოსანსა ჯუარსა შენსა!

ამისა შემდგომად წარმოემართა სამეფოდ თვსად ქალაქად.

და გამოვიდა ყოველი ერი სისარულით მიეგებდა მისა და მათ თანა დედოფალი ნანა. და განკრველები აღიღებდეს ღმერთსა.

ხოლო მეფე მირიან ნინოს თანა მიისწრაფა, აღიარებდა მამადლად და იტყოდა:

— მოციქულო ჭეშმარიტისა ღმრთისა, რომელსა შენ ჰქადაგებ, მას ვესა.

და ევედრა, რამთა უწუენოს სახე ეკლესიისა.

ხოლო წმიდამან ნინო საღმრთოა იგი ტაძარი გამოუსახა. და ერნი იგი ამეწებდეს.

და განსრულდა ტაძარი იგი სახელსა ზედა ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობლისასა.

და ბრძანა მეფემან აღმუწებად სხუად ტაძარი, სადა-იგი მდგომარე იყო კვაროზი საკრველი.

ამიერითგან აჲ მელოდენ სიტყუა ესე და თქვენ ისმინეთ! ზმ იგი შეუნიერთა აღმოცენებულ იყო ადგილსა მას, სადა-იგი დაე-

დასასრული 33-8 33333333

ცხოვრებად წმიდისა ნინოისი

მ-7 გვარდია

ფლა კუარტი უფლისა. კუარტი იგი შემდგომად ჯუარცულისა უფლისა ნუნისა იესუ ქრისტესა წილად-ხელა ელიოსა, კაცსა ბრძენსა და მეცნიერსა, რომელი წარგზავნეს მცხეთელთა ჰურათა იერუსალიმად.

წარმოვიდა ელიოს იერუსალიმით ქალაქად მცხეთად. ხოლო დაამთავრებდა შესწავლული ცრემლითა, ვითარცა სისხლითა, და მოეხსენებოდა მისსა. ხოლო ელიოს გამოიღო კუარტი იგი საუფლო და მისცა მას და პრეტა:

— აბა, რომლისა-იგი გსურდა, მიიღე კუარტი მისი და განიხარე. ხოლო ვითარცა მიიღო დამან ელიოსისმან კუარტი იგი უფლისა, დაიღვა მკერდსა და მა-ყო ცრემლით და აღმოუცევა სული.

ენება გამოვლენად კუარტიისა მის და ვერ უძლეს, რამეთუ მტკიცედ ეპყრა იგი ქალწულისა მკერდსა ზედა.

დაიღვა ელიოს საყურადღებო და თვის და აღმოეცნა ადგილსა მას კუარტი. ხოლო ქვეშე მისა იყო სულნელებად ყუავილთა.

ხოლო აწ მოვიდეთ პირველსავე სიტყუასა, სადა-იგი დაუტყვეთ:

და ვითარცა მოქცეულეს ხმ იგი, გამოცა სულნელებად მიუთხრობელი და შეამზადეს სუტად. ენება აღმართებად და ყოვლად ვერ უძლეს შემდგომად.

და მოიწია ღამე და წარვიდა მეფე და ყოველი ერი განკრკვებულნი და გულკლებულნი სახიდ თვისა.

ხოლო ნეტარი ნინო და მას ღამესა მახლობელად სუტისა მის და ილოცვიდა. და იხილა ჭაბუკი ერთი ნათლითა შემოსილი. და კაცმან მან ნათლითა შემოსილმან აღმართა ძელი იგი. და გამოსცემდა სუტები იგი ბრწყინვალეებასა და ფრადსა სულნელებასა.

მაშინ აღივსნეს შიშითა და სიხარულითა მიუწოდებელითა მეფე და ყოველი ქალაქი და ადიდებდეს ღმერთსა ნინოისსა, მოქმედსა საკრკველბათა.

მიერიოგან სასწაულნი და ნიშნი ურიცხვნი აღესრულებოდეს და აღესრულებიან ვიდრე მოაქმომდე.

ხოლო ვინაჲ-იგი განსრულდა შენება წმიდათა მათ ეკლესიათა და არაღრა იყო ნაკულევენება, გარნა მდღელნი ხოლო, წარავლინა მოციქულნი საბერძნეთად და ითხოვნა მოძღუარნი და მასწავლებლნი ღმერთისმსახურებისა.

და წარმოემართნეს მღვდელთმთავარნი და მოიწინეს სასახეებსა ქართლისსა და მოიხილეს ერუშეთი და მანგლისი და ვერეთი მოიწინეს მცხეთად.

ამისა შემდგომად ნათელ-ილეს მეფემან და დედოფალმან შეილითურთ მათით და ყოველთა მთავართა და ურიცხვან სიმრავლემან ერისმან.

და აღვიდა ნეტარი ნინო მთასა მას, რომელი არს პირისპირ მცხეთისა, წილკერძო არაგუსა, რომელსა ზედა დღეს შენ არს ეკლესია ჯუარისა ცხოველისა და ძირსა მის კლდისსა წმიდამან ნინო ლოცვითა აღმოაცენა წყალი, რომელი-იგი დღენდღად დღედმდე დის.

ბრძანებითა მთავარეპისკოპოსისაჲთა განმზადნეს სამნი ჯუარნი და აღმართეს ჯუარი ერთი კლდესა მას ზედა, რომლისა ძირსა წმიდამან ნინო წყარო აღმოაცენა, და მორე — მთასა ზედა თხროთისასა, სადა-იგი მეფემან მირიან იხილა ნათელი, ხოლო მესამე ჯუარი ცხოველი ბრძანებითა ნინოისითა წარგზავნეს ბოლის.

დაღვა მეფემან საბრკელი ეკლესიათა ერუშეთს და მანგლისს, აღაშენა და შეამკნა სხუანიცა ეკლესიანი.

წარვიდა ნეტარი ნინო და თანა-წარიყვანა მღვდელნი და დიაკონნი, ერისმთავარი და ერი მისი, და დაღვა წიხენს. ღირსმან მან უქადაგა ჭეშმარიტი სარწმუნოება ყოველთა მთიელთა, ჭარბელ-ფხოველთა. ხოლო მათ დაღუწნეს კერპნი და ნათელ-ილეს. ამისა შემდგომად წარვიდა ნეტარი ნინო ერწოს და ჯალეთს, უქადაგა და ნათელ-სცა ერწო-თიანელთა. მერმე მთავიდა კუნეთად, მოვლო კაწარეთი, ქველდაბა, და უქადაგა ყოველთა ქრისტე და დაეპყდრა ბოლის და მუნ მოაქცია დედოფალი კახეთისა სუჯი.

ესრეთ სრულყო რამ ქადაგება ჭეშმარიტებისა და აღასრულა სრამა ღუაწლისა თვისისა, ეწეწა სულისაგან, ვითარმედ დაუტეობს სოფელსა აბას და მთალს უფლისა.

და მიწერა წიგნი მეფისა და მისცა დედოფალსა კახეთისასა სუჯის, რომელსა წერილ იყო ესრეთ:

„აბა ესერა მე მოველუ სასახეებ ქართლისა, ადგილნი მათა და ბართა, და აღვასრულე სახარება ზემი. შეიწყნარეს ყოველთა ქადაგება ზემი, და მისცეს კერპნი მათნი ცეცხლსა დასწეველად, და მოიქცეს ციომათა მათთაგან, და მოიღეს ნათელი და თაყუანის-ცემა წმიდისა ჯუარისა. მეფეო! დღეთა შენთა მონება ღმერთმან ქვეყანასა ამას, ნაბარლსა ჩრდილოისასა, რომლისა მთანი დაეფარნეს ნისლსა ცოდვისასა და ველნი — აღმურსა ციოთისასა, ვინაჲცა დღე — ღამედ, და ნათელი — ბნელად.“

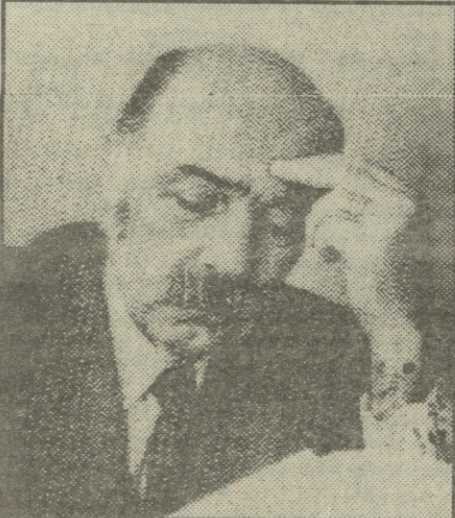
აწ, ვითარცა ერთი სოფლად შემოსრულთაგანი, მოკალდები ცხრებისა ამისაგან. მოაშურევი ზემად წმიდა მამათმთავარი, რათა წარგზავნოს და მომცეს საგალი სულისა ზემისა. მოიწია ჯამი დღისა

მოსაგონარი

ცნობილ მათემატიკოსს, ჟურნალისტს, უდაბნეწილეს ინტელიგენტს, ბატონ აკთანდილ ბენდუქიძეს ამ დღეებში 74 წელი შეუსრულდებოდა.

გაზეთი „კავკასიონი“ ღრმა მწუხარებას გამოთქვამს მისი გარდაცვალების გამო და მცირეოდენი დაგვიანებით სთავაზობს მკითხველს ბატონი აკთანდილის მოსაგონარ წერილს.

მათემატიკური რომანტიკით შთაბოცებული

მას უყვარდა მათემატიკა, ის მეცნიერება, რომელსაც შესწირა მრავალი დღე და ღამე, ახალგაზრდობის პოეტური ენერგია. თუმცა სპეციალურ ფორმულათა პოეტიკაში ხანა გავიდა საქმოდ დიდი, ის მაინც ძველებურად რჩებოდა, — გაუხსნის სიტყვით რომ ვთქვათ, — „მეცნიერების ამ დედოფლისადმი“ სიყვარულით აღსავსე რაინდად. და მისი ეს თავგადასავალი გატაცება რაღაცნაირად მოგაგონებდათ შუა საუკუნეების რაინდთა უმწიკვლო დამოკიდებულებას მშვენიერი ბანოვანისადმი. და ვინც მას ახლოს იცნობდა, კიდევაც იცნობდა — სწორედ ამ შესაშური ერთგულებისა და თავგანის გამო არ ბერდებოდა. არ ბერდებოდა იქნებ იმტომატ, რომ არასდროს არსად მიეჩქარებოდა, არ ფულსუტებდა, თუმცა ყველაფერ დროულად გამოცხადდებოდა და ყველაფერს ასწრებდა. ავთანდილ ბენდუქიძესთან ყოველი ხანმოკლე შეხვედრაც კი ერთ მოხდენილ გამოწვევას მოგაგონებდა ზოლმე: „მათემატიკის არსი — ეს მისი მუდმივი ახალგაზრდობა“.

ნიჭიერ სტუდენტს ბედმა წილად არგუნა მოცსმინა არჩილ ხარაძის ბრწყინვალე შესავალი ლექცია. იმ ლექციის ბევრი დეტალი ახლაც ცხადად მახსოვსო, — იგონებდა მოგვიანებით. ან კი როგორ არ მოგონებდა, განა ამის შემდეგ არ გადაწყვიტა გადაჭრით, საფუძვლიანად დაუფლებოდა მეცნიერების ამ ციხედელს? „მათემატიკური ანალიზი“ ლევაზოვის გეომეტრიკა, ფუნქციონი თეორიის — ვლადიმერ ჰელდის — თუმცა ამ მეცნიერებათა თანამედროვე სკოლა ძლიერია, მაინც სხვაგვარნი იყვნენ ისინი, ძველები. სადა არა აქ ესე კაცნი? — დანაბნით იტყოდა და წამით ფიქრი გაიტაცებდა. მერე კი დასძინდა — „არა, ისინი დღესაც ცოცხლობენ, ცოცხლობენ მათივე წოდებით, ნაწერებით, ჩვენით — შეგირდებით. ჩვენს თვალებში რომ კაცმა დაკვირვებით ჩაიხედოს, იმათ სახეებს დაინახავსო“.

ყველა მეცნიერებას უყვარს საფუძველი. ამ საფუძვლის ერთგულება და სიყვარული კი, ასე მეჩვენება, განსაკუთრებით მოსდევს და ამშვენებს მათემატიკას. ალბათ, არც ერთ მეცნიერებას ისე დიდ პატივში არა ჰქავს წინაპრები, თუნდაც დარგობრივი რევოლუციის შემდეგ, როგორც მათემატიკას და არც ერთ დარგში ისე მსუბუქად არ სძლევენ ძველი თეორიების მიზიდულობას და ყვავდასუფი იდეებს, როგორც მათემატიკაში. ამ პატივსაც მისი სახე და თვისებები ჩაგონებდა კაცს რადგანაც თავად გახლდათ იმისი დაუცხრომელი მომხრე, სათანადო პატივი მიეცემა გარდასულთათვის, ნაფლავურად შეგვანას, ჯეროვნად გველარებინა მათი მიღწევები. მემკვიდრეობითობის ანგარიშს ჩანსაღი გაგება მის პიროვნებასაც უფრო მკაფიოდ წარმოგვიჩენდა.

ავთანდილ ბენდუქიძე ასპინძაში მასწავლებლობდა და სხვა რეგიონებშიც, პოლიტექნიკურ ინსტიტუტშიცა და უნივერსიტეტშიც ასწავლიდა როგორც რიგითი პედაგოგი, ასისტენტი და დოცენტიც, ოღონდ ისე, რომ არასოდეს განსვენებდა წოდებანი და ხარისხები. კაცმა რომ თქვას, საამისოდ არც არასოდეს ეცალა.

— პედაგოგიური დახეობა ერთ რამედ მიღირსო, — ზნორად იტყოდა ზოლმე და აქ მაღლობის გრძნობით იხსენიებდა უფროს აზნაგებსა და სახელიან კოლეგებს ნინო ართმელაძეს, აშროსი რუხაძეს, ბორის ზვედელიძეს.

უნივერსიტეტი — ჯერ ზოგადი მათემატიკის, შემდეგ — მათემატიკური ანალიზის კათედრა... პარალელურად — ლექციები კომპარატივის სახელობის სკოლა-ინტერნატსა და ზოგ სხვა სკოლაში. არც ამით ამაოვრულა მისი შესაძლებლობანი — დიდხანს იყო ნორჩ მათემატიკოსთა რესპუბლიკური და აგრეთვე საკავშირო ოლიმპიადების ჟიურის წევრი.

ჩვენ ჩამოვთვალეთ, მშრალად ჩამოვწერეთ ის

სამუშაოები, რაც მას პრაქტიკულად შეუძლებელია და, თითქოსდა, გაგვიჭირდა კიდევ, არადა, მან ხომ ყველაფერი ამას წლების შრომა და გულის მხურვალე შეაღწა მის ორგანიზატორულ-შემოქმედებით ნიქსა და უნარის დიდი გასაქანი მიეცა 1979-1984 წლებში. სწორედ ამ ხანებში რედაქტორობდა იგი ჟურნალს „ფიზიკა და მათემატიკა სკოლაში“. სამეცნიერო-მეთოდოლოგიური ხასიათის ნაშრომთა ავტორს ასობით, „სხვისი“ წერილის მომზადება (ზნორად საკუთარი წესით გადაწერაც კი) უნდებოდა, „ფარული“ ჟურნალისტური საქმიანობა მისთვის მათემატიკური სამზარეულოს აუცილებელი კომპონენტი გახდა და აქაც იგივე, მისეული, მისი ხელწერისაღარად ნებისყოფიანი და მტკიცე სიყვარული გამოაგლინა, მომდინარე ღრმა რწმენისაგან — როცა გვჩერა, მაღლიან საქმეს ემსახურებოდა. ჟურნალში სწორედ მაშინ გაჩნდა ახალი, ავთიქის სასწორზე აწოწილი რუბრიკები, გაფორმებანი, დიალოგები, ზოგჯერ სადავო მოსაზრებანიც, ოღონდ ყოველთვის მაღალი პროფესიონალიზმის შუქით გაბრწყინებული.

ჟურნალის ირგვლივ მეცნიერ-მეთოდისთა შემოკრებით დამაშვარლს ზნორად პირადი დროის დიდი ნაწილი დაუხარჯავს ბევრჯერ „შეუმწიკველ“ წერილს მან საკითხებზე, რაც ყოველთვის იყრის თავს ჟურნალის გარშემო, მაგრამ არასოდეს გვიანავს მოწოდებები, ბედთან მოდავც — ამასობაში საკავშირო და უცხოურ ჟურნალებში გამოქვეყნდა მისი სტატიები გერმანულ, ფრანგულ, ბულგარულ ენებზე.

ავთანდილ ბენდუქიძე თანამედროვე მათემატიკის საკითხებში ფართოდ ერუდიტირებული სპეციალისტი რომ გახლდათ, ეს შეიძლება ჩვეულებრივ მოვლენად ჩავთვალოთ, ოღონდ, ამასთანავე, ამ დარგის ისტორიის საკითხებშიც რომ ღრმად ერკვეოდა — ეს კი რამდენადმე უჩვეულოდ გვეჩვენებოდა ამ უჩვეულო სამყაროში.

როსკენ მიმავალი გზა რომ მკაფიოდ წარმოგისახოთ, ერთი ასეთი მარადელი უნდა მოგიშველიოთ.

ძველად, ჰუმბოლტ მოწმუნეს ყოველდღე უნდა ეკითხა სახარება. ეს გახლდათ მისი სულიერი მოთხოვნილება.

დღე ისე როგორ გავიდოდა, ავთანდილ ბენდუქიძეს ან მათემატიკური წიგნი არ წაეკითხა, ან კიდევ რომელიმე თავსატეხეზე ამოცანაზე არ ეფიქრა. მისი პორტრეტი კიდევ უფრო ნათლად წარმოგვიდგება, თუ ვთქვით: ის არასდროს არ ჩაეტოვებდა საკუთარი სპეციალობის „ფიზიკა“ ნაპირებში. მისი პიროვნული თვისებებიდან სწორედ ის განიჭვდა, რომ აქტიურად იყო ჩართული ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრების ორგანიზატორში. ეს „მომე დარგის“ კაცი ყოველთვის, მსუბუქ დარგებშიც თამაშად გრძნობდა თავს და, თუ ფეხბურთის მოყვანილ გულშემატკივართა შორის, ტურისტულ გზა-ბილიკებს შეჰედებულ ან კიდევ ევროპულ ციხეებში ჩართულ კაცში ავთანდილ ბენდუქიძეს შეიცნობდით, არ უნდა გაოცებულიყავით — იგი ხომ თანამედროვე პიროვნება გახლდათ ამ სიტყვის ნამდვილი გაგებით.

ერთი სხვა პიროვნული თვისებაც ძლიერ უყვარდა საზოგადოდ ლიტერატურა და განსაკუთრებით კი ომარ ხანაში — პოეტი და მათემატიკოსი. და ეს შემთხვევითი გარემოება, გვინებდა, სულაც არ არის.

მგონია, იგი, თავად იყო ქართულ მათემატიკოსთა შორის ერთი ყველაზე უფრო ლიტერატურული მათემატიკოსი. რატომ? არა მხოლოდ იმიტომ, მხატვრული ლიტერატურის უზარმაზარ ბიბლიოთეკის მქონე იყო. დიან, არა მარტოდ მისი ამის გამო. ვისაც მისი წერილი „მათემატიკის პოეზია“ წაუკითხავს, მიხვდება, რომ ამოღო კი ჩაუვლია ივანე ჯავახიშვილის, კორნელი კეკელიძის, კოტე ბაქრაძის, ადვქანდრე ნაშორაძის და უფიქარ ლექსებიც.

იქნებ ამიტომაც არის, რომ ავთანდილ ბენდუქიძის ყოველ ახალ მათემატიკურ წიგნსა და გამოკვლევას პოეზიის მაღალი ახალისები. იხილეთ, რა მსუბუქად იკითხება მის მიერ 1984 წელს გამოცემული „რა არის მათემატიკური ანალიზი“, სადაც ავტორის სჯა სოკრატული დიალოგიური ჩაგითრევი აზრთა მორევში და მათემატიკურ ჭეშმარიტებებზე მივიყვანეთ. აბა, გადავხედოთ წარმოებაში ჩაშვებული მისი „მათემატიკური ნარკვევები (რანდის ბაპირულიდან სიმრავლეთა თეორიამდე)“ და მისივე იგონებთ, რომ თქვენ მოხვდით აზრთა სავანეში, სადაც პოეზია ამსუბუქებს მათემატიკას და მათემატიკა აძლიერებს პოეზიას.

მე ზნორად მინახავს, ამ დინჯი, მძიმე მათემატიკურ პრობლემებს შეჰედებოდა კაცის პოეტური სული როგორ შეუძრავს, აუფორიანებია და აუტაცებია ლიტერატურულ ქროლებს. იქნებ ამის გამოც იყო, რომ მასთან ახლოს მუშაობა და ურთიერთობა ფილოლოგის თვლით ჩამახვდა მის მშვენიერ მათემატიკურ ცხოვრებაში და შემაჩვენია, რომ იქაც პოეზიის ღუგუნი ზღვა მღელვარებდა.

მურმან თაყვიშვილი

გარდა ცოცხალი სურათებისა, გიორგი ერისთავის თეატრის დახურვის შემდეგ, უთეატრობის ხანაში, პროფესიული თეატრის აღდგენისაკენ კიდევ ერთი არხი მიემართებოდა — მხატვრული კითხვა.

ცნობილია, რომ მხატვრული ნაწარმოებების განსაკუთრებით ლექსის, სხვისთვის მოსასმენად კითხვას საქართველოში დიდი ტრადიცია აქვს. ეს იმასაც გავიხსენებთ, რომ საუკუნეების განმავლობაში უდიდესი ლიტერატურული ნაწარმოებებიც კი არსებობდნენ არა ბეჭდური, არამედ ხელნაწერი სახით — მაშინ ნათელი იქნება, რას ნიშნავდა მათი საჯაროდ კითხვა, რაც უფრო ხშირად ოჯახებში იმართებოდა.

ხომ ცნობილია, რომ ძველად საქართველოში დიდგვაროვან ოჯახშიშვილებს შოთხეში წიგნებსაც ატარებდნენ. ეს იმის ნიშანია, რომ მწიგნობრობა დიდად ფასობდა. ხოლო ხელნაწერი იშვიათი განძი იყო. მას საგანგებოდ ინახავდნენ, უფროსი-მცირესი ღვთისმეტყველებს უფროსი-მცირესი წაკითხვას მაშინ ჩვეულებრივად მოვლენა როდი იყო. რაფიელ ერისთავის და, მწერალი ქალი ბარბარე ჯორჯაძის (ეს ბარბარე ჯორჯაძე, რომელიც ილია ჭავჭავაძის ქართული ენის საკითხებში ეკამათებოდა), აღწერებით იხსენებს იმ წუთებს, როდესაც გაიხსნებოდა ზანდუხა და გამდელი ფარჩაში გახვეულ ხელნაწერს ამოიღებდა. იმ დროს წიგნს კალთაში ჩადებდნენ ან მუხლზე დაიდებდნენ თურმე და ისე კითხულობდნენ. წერის, დროსაც მაგიდის მაგივრობას მუხლი უწევდათ.

დრომ და კითხვის სიხშირემ გამოაჩინა უკეთესი შემსრულებლები. მათ გაუჩნდათ მიმბაძველები. დროთა განმავლობაში იზრდებოდა მკითხველთა რაოდენობა, ამავე დროს ყალიბდებოდა მხატვრული ნაწარმოების ხმაელა კითხვის თავისებური ტრადიცია.

XIX საუკუნის მეორე ნახევრისთვის საქართველოში ჯერ კიდევ ცოცხალია ტრადიცია ლექსის წაღერებით კითხვისა, როგორც მაშინ ამბობდნენ — ძველ დროთა ჩვეულებრივითა წესითა ანუ სტრიქონის „ტკბილად დაბოლოებით“, „აბუსიკებით“, წამღერებით. ამ მხრივ ცნობილი ყოფილა პოეტ ნინო ორბელიანის ძედა მაკრინე თარხნიშვილისა, დიდ მაკრინე წოდებული. ის გიორგი სააკაძის შთამომავალი იყო. „ვეფხისტყაოსანი“ ზეპირად სცოდნია და კითხულობდა თურმე გაბეული სიმღერით.

ლექსი საკრავის თანხლებითაც სრულდებოდა. ასეთ მკითხველთა შორის ცნობილი ყოფილა პოეტი ნინო ორბელიანი. ის ლექსის პანგსაც თურმე თვითონ არჩევდა და თვითონვე ასრულებდა. მისი საყვარელი საკრავი თარი ყოფილა. ლექსებს კითხულობდნენ დუდუკის თანხლებითაც, უფრო გვიან კი ფორტეპიანოს თანხლებით.

ახლა დრომ თავისი მოიტანა და მხატვრულმა კითხვამ, სასაუბრო გნით შესრულებისაკენ აიღო გზა. გაჩნდა პროზა. პროზასაც კითხულობდნენ. კითხულობდნენ ოჯახებში და ლიტერატურულ შეკრება-საღამოებზე.

ლიტერატურული შეკრება-საღამოები საქართველოში პროფესიული თეატრის აღდგენამდეც იმართებოდა და მისი აღდგენის შემდეგაც. ორივე შემთხვევაში მხატვრული კითხვა სათეატრო სულიერი საზრდოს ნაკლებობის თავისებური კომპენსაცია იყო. 1875 წლის 4 პარილს თბილისის საზოგადოებრივი თეატრში გამართული საღამოს შესახებ სერგეი მესხი გაზეთ „დროებაში“ წერდა: „არც ერთ ქართულ წარმოდგენას, არც ერთ სხვა რომელიმე თავის შესატყვისს, დროს გატარებას არ მოუხდენია ჩვენში არასოდეს ისეთი კარგი, ისეთი სასიამოვნო შთაბეჭდილება, როგორც ამ ლიტერატურულ საღამოს“.

მომდევნო წლებში ლიტერატურული შეკრება-საღამოები გახშირდა. იმართებოდა

ისევე და ისევე როგორც ოჯახებში, ისე საზოგადოებრივად. მათი ხასიათი და დანიშნულება არ იყო ერთგვაროვანი — საიუბილეო თარიღების აღნიშვნა, კლასიკურ და ახალ ნაწარმოებთა კითხვა, ცალკეულ გმირთა ლიტერატურული გასამართლებანი და სხვა. ისინი ინახავდნენ ლიტერატურულ ტრადიციას. ამავე დროს, აღვივებდნენ ინტერესს ეროვნული კულტურისადმი. სწორედ ამიტომ ეპოქის ყველა გამოჩენილი ადამიანი — დიმიტრი ყიფიანი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ივანე

რომლებიც ხელთ ჰქონდათ მაშინ და როდესაც ბანკის სათი ზარივით დაჰკრავდა რვაჯერ, ყრილობა იწყებდა „შეკვლის პოემაში“ ობოლი მარგალიტების ძებნას“.

შეიძლება ითქვას, რომ კომისიის მუშაობა თეატრალურ ატმოსფეროში მიმდინარეობდა. მართლაც, დარბაზში ხალხი, სცენაზე საგანგებოდ მოწყობილი გარემო, სათანადოდ გაფორმებული, ყურადღების ცენტრში კი — ქართველი ერის უძვირფასესი განძი, მისი სიმბოლური და სიძლიერის საამაჟო საბუთი — „ვეფხისტყაოსანი“.

ქართულ საზოგადოებაში ეროვნული გრძნობის გაღვივების სურვილიც იყო, ალბათ, იმის მიზეზი, რომ კომისია არ დაკმაყოფილდა წმინდა კვლევით და ხალხმრავალი საზოგადოებრივი შეკრებულობის სახით ირჩია. სავსე დარბაზის თანდასწრებით, სანთლის შუქით განათებული რუსთაველის პორტრეტის ქვეშ მორაგებით წაკითხული მონაკვეთი „ვეფხისტყაოსნისა“, რა თქმა უნდა, უკვე მხატვრული ნაწარმოების საჯარო კითხვის ნიმუშია.

ყოველი სხდომის შემდეგ კომისიის მდივანი იონა მუხარგია გაზეთ „დროების“ მორიგ ნომერში სხდომის დაწერილობით ანგარიშს აქვეყნებდა. ზოგჯერ ვხვდებით ცნობებს იმის შესახებ, თუ ვინ ან როგორ კითხულობდა განახილველ მონაკვეთს პოემიდან. ნახსენები არიან ილია ჭავჭავაძე, ივანე მაჩაბელი, რაფიელ ერისთავი. ივ. მაჩაბელი ხომ ჯერ კიდევ ბავშვობაში ყოფილა წინებული მკითხველი, ეკლესიაში სახარებასაც კი აკითხებდნენ თურმე. მსმენელები იხილდებოდნენ მისი მკაფიო გამოთქმით და საამო ხმით, ადგილები ზეპირადაც სცოდნია. ილია ჭავჭავაძის, როგორც მკითხველის შესახებ, ბევრი საინტერესო და საგულისხმო გამოთქვა მაშინაც და ცოტა უფრო გვიანაც. იონა მუხარგია წერდა: „ილია ჭავჭავაძე, რომელიც ამ საღამოს კითხულობდა „ვეფხისტყაოსანს“, საზოგადოდ კარგი მკითხველია. იმას მშვენიერად ხმა აქვს, მშვენიერი გამოთქმა, წინებული კილო. მის კითხვაში ნამდვილი ქართული სიმების უღრმა ისმის... რაღაც გამოთქმულ სიამოვნებას ეძლევა ი. ჭავჭავაძის კითხვაში, როდესაც ის თავის ხმის სასიამოვნო ტემპით შემოსახებს: „მაგას ნუ ბრძანებ, მეფეო, ჯერ გარდმ არ დაგვტოვო...“ რაღაც დედული, რაღაც გრძნობისათვის სასიამოვნო რამ ისმის ამ ხმაში, ამ ერის გულიდან გამოსულ სიტყვების განმეორებაში“.

უფრო ხშირად ილია საკუთარ ნაწარმოებებს კითხულობდა ხოლმე. ნაწყვეტებს, ცალკეულ მონაკვეთებს „კაცია-ადამიანიდან“, „აზრდილიდან“... იაკობ გოგებაშვილის აზრით, ილია „შეშუღლია ბუნებრივის მკითხველის ღირსებითა: ხმა აქვს მუსიკალური, კილო შესაფერი, ლოგიკური ხმის აწევა-დაწევა რიგზე მიჰყავს, გამოთქმვება და მოძრაობა პირისახისა შეესაბამება წასაკითხის შინაარსს და საზოგადოდ მისი ხმა მკაფიოდ მხატვრულ ყოველ აზრს და გრძნობას, რომელსაც კი იპყრობს სიტყვები და ფრაზები წასაკითხისა“.

ერთბო მნიშვნელოვანია და ყურადსაღები, რომ ილია ჭავჭავაძე მუდმივ ქართული თეატრის აღდგენისაკენ მიმავალ ორივე გზაზე გვხვდება: ცოცხალ სურათებსა და მხატვრული კითხვის ნიმუშებს. ამგვარი რამ არ შეიძლება შემთხვევითი იყოს. ის სთავაზობდა საზოგადოებას როგორც პლასტიკურად მეტყველ მიზანს, ცენტრს სახეობრივობის, ისე დაწერილი მხატვრული სიტყვის საჯაროდ ცოცხლად ამტკიცებლის ნიმუშებს. ჩვენთვის სწორედ ესაა მთავარი და საგულისხმო, რადგან განახლებულ დრამატულ თეატრში ორივე ეს არხი გაერთიანდება.

ნათელა ურუშაძე

სახლი სათაგაო

საუბარი მუშაობა

მხატვრული კითხვა

მანაბელი, რაფიელ და დავით ერისთავები, მამია გურიელი, ალექსანდრე ყაზბეგი და მრავალი სხვანი ამგვარი შეკრება-საღამოების ინიციატორები და მონაწილეები იყვნენ.

მუდგური სიტყვის სიძლიერის საუკეთესო ნიმუში იყო ის უჩვეულო ლიტერატურული სახანაობა, რომელიც საქართველოში 1881 წლის თებერვალში დაიწყო და თითქმის ერთ წელს გაგრძელდა — „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის დამდგენი კომისიის მუშაობა. მას უდიდესი შემეცნებითი დანიშნულება ჰქონდა, მაგრამ ამ დანიშნულების შესრულება თავისი სასაბუთო შემოქმედებით იყო, სახანაობრივი. თავმჯდომარეობდა გრიგოლ ორბელიანი. ლიტერატორებსა და მწერლებს მოყვარულთა შორის იყვნენ: დიმიტრი ყიფიანი, ილია ჭავჭავაძე, აკაკი წერეთელი, ვახტანგ ორბელიანი, ნიკო დადიანი, რაფიელ ერისთავი, გიორგი წერეთელი, იონა მუხარგია, სერგეი მესხი, იაკობ გოგებაშვილი, არქიმანდრიტი გრიგოლ, გაბრიელ ეპისკოპოსი, ივანე მანაბელი, პეტრე უმიკაშვილი და სხვანი. ესწრებოდნენ ქალებიც: ოლღა ჭავჭავაძისა, ქეთევან ბაგრატიონ-მუხრანისკისა, ნინო ორბელიანი, ეკატერინე გაბაშვილი, ანასტასია ერისთავისა, ნინო აბაშიძისა. ზოგი მათგანი მონაწილეობას ღებულობდა პოემის ვარიანტების კითხვაში.

სხდომები თბილისის საადგილმამულო ბანკის დარბაზში იმართებოდა. გრძელ მაგიდას კომისიის წევრები უხდნენ. თავმჯდომარის — გრიგოლ ორბელიანის — ზურგს უკან კედელზე სანთლის შუქით განათებული, მხატვარ მირიანაშვილის მიერ შესრულებული რუსთაველის პორტრეტი ეკიდა. დარბაზში უამრავი ხალხი იყო. ყოველ სხდომაზე კომისიის წევრებს და პატივსაცემ, სტუმრებს ჩამოურიგდებოდა ხოლმე 22 ხელნაწერი „ვეფხისტყაოსანი“.

თეატრსა და კინოსა

მეფხისტყაოსანი

გაბენი) ბავშვობაში... ტანდა წიგნებს. მისი ყველაზე დიდი ოცნება იყო — მეზანქნე გამხდარიყო. თითხმები წლისამ მიიწოვა სკოლა და მეგობრებით დაიწყო მუშაობა რეჟისორად, შემდეგ კი მეტალურგიულ ქარხანაში გადაინაცვლა. ისე რომ, ვერ შესძლო თავისი ოცნების განხორციელება.

მამას, რომელიც მუზიკ-მოსტრის მეხამეხარისხოვანი მსახიობი იყო, მოახერხა, შეიღო იძულებით აეყვანა სცენაზე — ისე რომ, ჯან გაბენი პარიზელი. შანსონი და ოპერეტი მსახიობი გახდა.

ჯერ იგი გადაიღეს რამდენიმე კომედიურ ფილმში, რომლებიც დღეს აღარავის ახსოვს.

გაბენი, როგორც დიდი დრამატული მსახიობი „პოეტური რეალიზმის“ ფილმებში დაიბადა.

მეფხისტყაოსანი

კინოვარსკვლავი ხდება

ვეროპული კინოს ერთ-ერთი უმშვენიერესი ვარსკვლავი კინემატოგრაფიაში მილანის საფუნთუშედან მოვიდა.

ერთ მშვენიერ დილას ლუჩია ბოზემ გაიღვიძა და უკვე უბრალო მეფხისტყაოსანი კი არა, ყველაზე ბედნიერი და ულამაზესი ყმაწვილი ქალი იყო იტალიისა — სილამაზის ეროვნულ კონკურსში მას პირველი ადგილი ხვდა წილად.

„სანტა კლავსია“ აღარ დააგვიანა და კეთილმა პროდიუსერმა კინოში მიიწვია „ლამაზების დედოფალი“.

ბოლო როლი

ბოლო ფილმი, რომელშიაც დილმა ამერიკელმა კინომსახიობმა სვენსერ ტრესიმ ითამაშა, იყო რეჟისორ კრეიმერის მხიარული კომედია „გამოიცან, ვინ გვეტყობრა სადილად“. სვენსერი მდიდარ გამოცემულს თამაშობდა, მისი ძველი მარტინორი კეტრინ პეპბერნი კი მისი მეუღლისას. გადაღების დამთავრებიდან ოთხი დღის შემდეგ ტრესი გარდაიცვალა.

პრეზიდენტი ქალი

ბეტი დევისი ერთადერთი მსახიობი ქალი იყო, რომელიც ამერიკის კინოაკადემიის პრეზიდენტად აირჩიეს. არადა თავდაპირველად, როდესაც ბეტი რეჟისორ სამოელ გოლდვინს შეხვდა, გაკვირვებულმა რეჟისორმა იკითხა: საიდან მოიყვანეთ ეს საშინელი არსებაო. ასე დაიწყო მათი ნაცნობობა 1930 წელს. თერთმეტი წლის შემდეგ კი სამოელმა მას შესთავაზა მთავარი როლი ფილმში — „მელანკოლია“.

საბავალწლო
კალენდროსკოპი

ხალი წელი
სამეგრელოში

მე-17 საუკუნის იტალიელი მისიონერი არქანჯელო ლამბერტი რომელიც სარწმუნოების პროპაგანდის გზავნილობის დავალებით ცნობილია და მოგვითხრობდა საქართველოში — ოღონის სამთავროში, წერდა, რომ ახალწელიწადს დიდ პატივს სცემენ მტკვრის მთაზე, მთელი წლის ბედნიერება ამ დღეზე არის დამოკიდებული, ამიტომაც ცდილობენ, რაც შეიძლება უკეთ იდგასწავლონ ახალი წლის მომზადება, რომ ამით მთელი წლისთვის ბედნიერება დაიკავებოდნენ. სამდღოე ერთ ფრიად ძველ ჩვეულებას ასრულებდნენ. მთავარი თავის სასახლიდან (როგორც თავადები და აზნაურები თავიანთი სასახლებიდან) წინაღობით კარისკაცებს ზეგონის მანდობლად მცხოვრები ყმების სახლებში. მასწავლებელი მათ კარგ ვახშამს უზღავდნენ, კარგა ხანი რომ გაივლინ ჰამა-სმასა და სიმღერაში, ცოტას მოსვენებენ და გათენიისას ძველით ხელდაშვებულულები (ყველას ის მიაქვს, რაც მათ ხელობას შეჰყვარეს) ერთად გაემართებიან ბატონის სასახლისაკენ. ამ პროცესის უკან მოსდევს საუკეთესო საცდელი ტანისამოსით შემოსილი სამღვდლოება, ხელით მოაქვთ ოქროსა და ვერცხლის ხატები. პროცესია მომდრის: კირილესონ, კირილესონ, კირილესონ. ამ დღეს მიღებულია, რომ ერთმანეთს წვეულება გაუმართონ.

კალანდა

ახალი წელი, ანუ კალანდა, როგორც მას გურიანში ეძახიან, უპირველესი დღესასწაული იყო ქართველი კაცისთვის. იგი დიდი სიხარულითა და განსაკუთრებულად მომზადებული ხვედრითა და ამ დღეს, რა ღარიბიც უნდა ყოფილიყო ოჯახი, ამ ბედნიერი დღისთვის მინც გადაინახავდა რამეს. მისი

რწმენით თუ მხარულად და სხვებ სურათით შეგვდებოდა კალანდას, უჩვეულო და პოეტური წელიწადი დაიბეჭდებოდა ოჯახს.

ძველი წლის გათვლებასა და ახალი წლის შენგდრას თან ახლდა საგანგებო რიტუალები. მათში ერთ-ერთი გამორჩეული ადგილი „გალოცვის“ უჭირავს.

დიდი ღუმელიდან არჩევენ წინაურ და გარეშე მეკვლეს. შინაურ მეკვლეს ოჯახის წევრთაგან ირჩევენდნენ გარეშე მეკვლეს კი ოჯახის გულშემატკვარისაგან (სახლიდან ნათესავი, მეზობელი) ოღონდ „ბედნიერი ფეხის“ მქონეს. შინაურ და გარეშე მეკვლევებს თავიანთი საქმეები ჰქონდათ.

მეკვლე თავის სათქმელს რომ იტყოდა, მას კარს გაუღებდნენ და სტუმარ-მასპინძელი სახალწლო მდიოცეობითა და სარუქებით გააზარებდნენ ერთმანეთს.

ლაგარია

ლაგარია, მარცვლეულის, ნაყოფიერების, მეწველი საქონლისა და ზელსაქმის სწავრი ჭაღვლეობაა. მისი კულტა ძველი ჭაღვლეობისა და მარილი ღვთისმშობლის კულტის შერწყმის შედეგად აღმოცენდა ლაგარიას დღეობები, ძირითადად, ახალი წლის და ადრესაგაზაფხულო დღესასწაულთა ციკლის შემთხვევითა. მის სახელზე დიასახლისები სპეციალურ კიდობანში ინახავდნენ საუკეთესო ფქვილს და კულტ-მასხურების დროს იყენებდნენ. მაგალითად, ახალი წლის ციკლის ერთ-ერთ დღესასწაულზე, შუშვამის ღამეს, აცხობდნენ საგანგებო, შუაში განვრედილ, დისკოსებურ ქიშხიან კვრს, რომელიც ოჯახის წევრთა კეთილდღეობისთვის იყო განკუთვნილი და წლის ბოლომდე კერის თავზე ეკიდა.

ჩიხილაკი

ჩიხილაკი, ზის ფორმის რიტუალური საგანია, რომელიც მზადდებოდა სახალწლო მიკ-

ვლევა-მილოცვისთვის. დასავლეთ საქართველოში არსებობდა მისი რამდენიმე სახეობა, რომელთაგან განსაკუთრებით სრულყოფილი გურული კალანა ჩიხილაკია.

ჩიხილაკს ამზადებდნენ თხილის მსხვილი ჯონისაგან. მკტი დრეკადობისთვის ჯონს ჯერ გაახურებდნენ, კანს გააცილებდნენ და მანვილი დანით ბოლოდან წვერისაკენ იწყებდნენ თხილი ბურბუშელების ათლას. ბურბუშელას წვერიდან ერთი გოჭის და-შორებამდე უწყვეტად გაიტანდნენ და შემოდ მოთ აკეცავდნენ. ამ ანათას ჩიხილაკის ან „ბახილას“ წვერი ერქვა. აკეცილ ბურბუშელას შემდეგ ისევ ღერზე გადმოფენდნენ და გამოვიდოდა ზის მსგავსი საგანი, რომელსაც ძირზე სადგარს უმაგრებდნენ. ზედა წვერის ჭვარდინად ჩაჩენავდნენ და შიგ ჩასვამდნენ წვერწახალ ჯონებს, რაც ჭვრის ფორმას აძლევდა ჩიხილაკის თავს.

იმერეთში ჩიხილაკის ენდროთი შეღებვა სცოდნიათ.

ლიფანალი

ლიფანალი ახალი წლის ციკლის დღესასწაული სწავით. იგი მიცვალებულთა სულების პატივსაცემად იმართებოდა — იწყებოდა ნიანვარს და რამდენიმე დღე გრძელდებოდა. მორწმუნეთა წარმოდგენით მიცვალებულთა სულები თავიანთ ოჯახებს უბრუნდებოდნენ და მათ „გასამსახრებლად“ საწესო სუფრას უზიდავდნენ. სუფრა გათვალისწინებული იყო სხვადასხვა ასაკის მიცვალებულთათვის. მათი გულის მოსაგებად უკრავდნენ მუსიკას, ალამაზებდნენ სახლს და კარ-მიდამოს. ლიფანალის დღეებში სპეციალურად შენახული წმინდა ფქვილისა და ნაცრის სხნარით, საქონლის საღვთის ტიხარზე, კიდობანზე, თითოთი გამოწყავდათ ადამიანთა, შინაურ ცხოველთა და ფრინველთა გამოსახულებანი და ასტრალურ-კოსმოგონიური ნიშნები.

ლიფანალის დღეების დასრულებისას მიცვალებულთა სულებს დიდი პატივისცემით აცლებდნენ და თან ჭმწრთელობას, საქონლის გამრავლებასა და მოსავლის სიუხვეს სთხოვდნენ.

ახალი წიგნი

„ნაპოლეონი“

გამომცემლობა „საქართველო“ საქმოდ მოულოდნელი რამ შემოგვთავაზა — პროფესორ დიმიტრი ცისკარიშვილის სტელტანიანი (28 თაბახი) წიგნი „ნაპოლეონი“. მოულოდნელი იმიტომ, რომ ახლა ქართველ მკითხველს სულ სხვა პრობლემები აქვს. მეორე მხრივ, გმირულ ეპოქებს სხვა ხიბლი გააჩნიათ, დიდი მხედართმთავრების (ნაპოლეონზე დიდი მხედართმთავარი, ეტყობა, ისტორიას არ ახსოვს) ცხოვრება კი ყოველთვის დიდ ინტერესს იწვევდა.

წიგნი ასეთი მიმდინაობით იწყება: „საქართველოს არმიას — ისეთს, როგორც ვიცნობდით და როგორც მესახება“. ნაპოლეონი ორი ნაწილისაგან შედგება, პირველი „გენერალ-ნაპოლეონი“ ჰქვია, მეორე — „იმპერატორი“. ახლა მკითხველი პირველ ნაწილს გაეცნობა.

სტენდალის სიტყვებით რომ ვთქვათ, ნაპოლეონზე ყველას თავისი წარმოდგენა აქვს, მისი ცხოვრების ჩემული აღწერა სრულად ვერაფერს დაუკმაყოფილებს. ასე იყო ყოველთვის, ზოგისთვის ნაპოლეონი თავისუფლების მედროეა, ზოგისთვის — „კორსიკელი ურჩიულობა“. თვით იმდენსაც კი, ნაპოლეონთან გაუთავებელი ომის დროს და მის შემდეგაც, როცა საფრანგეთის იმპერატორი ოფიციალური თვალსაზრისით, ქვეყნის მოხსნელ მტრად ითვლებოდა, იყო სულ სხვა აზრით: მისი მოკვლის შემთხვევაში ინგლისის ხელისუფალი საუბრად შეიკცნებდნენ თავს და მასობრივ აღშფოთებასაც გამოიწვევდნენ. ზენ აღარაფერს ვამბობთ თვით საფრანგეთში ნაპოლეონის არნახულ პოპულარობაზე. ამ პოპულარობის გამო გახდა ნაპოლეონ III იმპერატორი.

გვინდა გავისწავლოთ ერთი ნაკლებად ცნობილი ამბავიც: კავკასიის მთავარმართებელ გენერალ ერმოლოვის კაბინეტი, ყველა თბილისელისთვის კარგად ნაცნობ სასახლეში, პირველად შესულ კაცს ეხდა ეცემოდა, კედელზე, გენერალის საწერი პაიფის უკან, სადაც ჩვეულებრივ რუსეთის იმპერატორის პორტრეტი უნდა ყოფილიყო, ეკიდა. ნაპოლეონის სურათი ხელშეკრებით გრძოლოდნენ რას გაუბედვრდნენ და პეტერბურგიდან ჩამოსული დიდმოხელეები კი გაცეცხეს ვერ მალავდნენ. ყველაფერს რომ თავი დავანებოთ, თვით ერ-

მოლოციც ხომ ნაპოლეონთან არაერთი ბრძოლის მონაწილე იყო. მათ ბუნებრივ შეკითხვას: „აღეშევი პეტროვიჩი?“ მანვილონიერი გენერალი ასე უპასუხებდა: „ეს ის კაცია, რომელიც მთელი სიცოცხლის მანძილზე ჩვენს ზურგს ხედავდა“.

ეს, რა თქმა უნდა, ასე იყო. ნაპოლეონი „ხედავდა“ არა მარტო ერმოლოვის, არამედ მსოფლიოში ყველაზე უფრო განთქმული სარდლების „ზურგსაც“. განუწყვეტლივ ამარცხებდა მათ. რად ღირს თუნდაც ცნობილი გერმანიელი ისტორიკოსის ზლოსერის სიტყვები: „მოსკოვთან ბრძოლის დროს (ასე უწოდებენ ევროპელი ისტორიკოსები ბოროდინოს) რუსებისა და ფრანგების ძალები დაახლოებით თანაბარი იყო. მაგრამ ფრანგებს ხელმძღვანელობდა იმპერატორი“. ბოროდინოსთან ნაპოლეონმა მორიგი, მართალია ძნელი, გამარჯვება იწინა. შემდგომი ხანებში, ისტორიის „გადაწყვერისას“, ზოგმა მეისტორი იგი რუსების (რომლებიც უკან დაიხიეს და მოსკოვი დათქეს) გამარჯვებად (?) ჩათვალა.

ერთი სიტყვით, პროფესორ დიმიტრი ცისკარიშვილის წიგნის მიზარი გულგრილი არავინ დარჩება. ავტორმა გვიჩვენა დიდი ერუდიცია და ობიექტურობა, რაც ზნობად თვით გამოჩენილ ევროპელ ისტორიკოსებსაც აკლიათ. ამ ნაშრომში არც ნაპოლეონის აპოლოგია (ამით

განსაკუთრებით ფრანგები სცოდავენ) და არც მისი გახეივების ცდა (რომელსაც თვით ლევ ტოლსტოიც ვერ აცდა). ავტორი მშვიდი ტონით, ზომიერების გრძნობით აღწერს დიდი კორსიკელის ბავშვობას და სიზუსტეს, მისი ახალგაზრდობის წლებს, როცა მან თვითგანვითარების გზით, ღრმა ცოდნით სხვადასხვა მეცნიერების სფეროში დიდ წარმატებებს მიაღწია. მკითხველი გაეცნობა მრავალ ნაკლებად ცნობილ დეტალს ნაპოლეონის ცხოვრების ადრეული პერიოდისა, როცა ბუონაპარტე განმანათლებელთა იდეებმა მოახიბლეს. იმ მეტამორფოზასაც, რომელიც მან განიცადა და კორსიკელი პატრიოტიდან ფრანგული ორიენტაციის მიმდევრად იქცა.

საინტერესოა, რომ წიგნის კითხვისას მისი დამი ინტერესი თანდათან იზრდება. ნაპოლეონის ურთიერთობა იაკობინელებთან, დირექტორის წლები, გენერალის ცხოვრებაში ზოგადი განმარტება, ლაშქრობა იტალიაში, ფრანგები ბიზანტიიდან, გზა დიქტატურისკენ, კონსულოში, მეორე ლაშქრობა იტალიაში და მარტენო — აი, ის ვრცელი თავები, რომელსაც, შეიძლება თამაშად ითქვას, ვერაფერს მოსწყდება და ერთი სულს მოთქმით წაიკითხავს.

როგორც ავტორი წერს, „მიუხედავად იმისა, რომ ქართველი მკითხველი განებივრებული არაა ორიგინალური ლიტერატურით ნაპოლეონზე, მის ცხოვრებასა და მოღვაწეობაზე, ავტორი იმ ეპოქაზე, რომელშიც იგი ტრიალებდა და სადაც ის დიდი ამბები ხდებოდა, ჩვენში ეს პერიოდი „თეთრ ლაქად“ მინც არ ჩაითვლება. ორმოცდაათი წლის წინ ჩვენთან გამოცემა ევგენი ტარლეს წიგნი „ნაპოლეონი“ (თარგმანი რუსულიდან), დაახლოებით იმავე პერიოდში ითარგმნა და გამოქვეყნდა ნაპოლეონის მემუარების პირველი ტომი. დაიბეჭდა რამდენიმე წერილი, რომელთა ავტორები არიან გ. ნათაძე, გ. კილურაძე, ა. მანველიშვილი, მ. ფერებერი, ი. ტაბაღაძე, გ. ჟორდანი და სხვა“.

ახლა ქართველ მკითხველს ნაპოლეონზე ორიგინალური წიგნი (უფრო სწორად, მისი პირველი ნაწილი) აქვს, რისთვისაც ავტორი უდავოდ მადლობას იმსახურებს. წლის დასაწყისში გაზეთმა „კავკასიონმა“ დაბეჭდა კიდეც ამ წიგნის გრძელი ამონარიდი. ახლა კი „ნაპოლეონი“ მეორე, დამატებითი გვერდით ტომში უნდა დაგეგმილიყო. იმედია, ისიც თბილისში იქნება, როგორც პირველი — „გენერალი ბონაპარტი“.

გივი გამრეკელი

«პესრეალიზმი» წიგნი

ოპტიმისტიკის სუფრას

„პ.ო. გენერალიზმი“

ოპტიმიზმი და პესიზმი — ესენაა „პესრეალიზმი“ — ახალი ლიტერატურული მიმართულება, რომელიც ათწლეულებია სასულიერო ჩვენი, აზნაურდება ლიტერატურაში. და საქართველოს მწერარე ზეცას ავტორების დაცხრილავს ჭერი. ცხინვალში მტერი, სოხუმიში მტერი, ტენიებზე ბინდი, წიგნებზე მტერი, „სტალინისტიკა“, „ზევიდისტიკა“, წერილი პარტიკულად დაშლილი ერი. ექს „წითელ“ „მარგალიტა“, „ეროვნულ ძალთა“ ბანდა უკანონ-კანონიერი, ნაშრომები მასების ფონზე დაფლავებს მათი ლოყების ფერი. დაბრუნებია ნაწილი ადგილებს ყველა მეტრთაზე, ხაზინის მფრელი, და შეფარდება ძველებურად: ბევრი მკამელი და ცოტა მხენელი. აღარ ითვლება სირცხვილად პარვა და სამათხოვროდ გაწვდილი ხელი, დულს პარლამენტად სახელდებული ყაყან-გნისის „წერტილი ცხელი“. ვინ შეგარავა კვადრატულ მეტრზე ამდენი ურცხვი და ქაუთახელი, მოსკოვის ბოზი და მავიოზი, ამდენი ჩვენი სამარის მთხროლი. აღზევებული ძალმომრეობა, მოკვლის უფლებას ყიდულობს მეკვლევი, მეფობს მხეცების „კონსტიტუცია“, „საქმეებს არჩევს“ ინსტიტუტი ბნელი. და წევს ქაშუთთან ვერ დანახული, ვერ შესმენილი სიმართლის მთქმელი. P.S. გრძელი პროგნოზი ზეცაში დგება, მოკლესი არც აქ არ არი ძნელი, „ისტორიაში“ თუ ამ გზით ვივლით, ვფიქრობ, მანძილი არ დაგვრჩა გრძელი, და ერთმანეთის განადგურების თუ არ შეგვცალეთ მეთოდი ძველი, ამაზე მძიმე და არა ერთი დადგება ჩვენი ახალი წელი!

რუსლან მიძაბერიძე

„პესრეალიზმი“ — „სოცრეალიზმის“ ახალი ეტაპია და ჩვენ უკვე მისი სიმნიშვნის ხანაში ვცხოვრობთ.

რომელ დღეს რა მოხდა

14 იანვარი

1814 — სანკტ-პეტერბურგში გაიხსნა საჯარო ბიბლიოთეკა.

1850 — თბილისში გაიმართა გიორგი ერისთავის დრამის „გაყრის“ პრემიერა. ამ დღეს საქართველოში აღინიშნება ქართული თეატრის დღე.

1868 — დაიბადა ნოე ჟორდანი, პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე.

1875 — ზემო ელზასის პატარა ქალაქ კაიზერსბერგში დაიბადა ალბერტ შვაიცერი, ქუმა-ნისტი, თეოლოგი და მუსიკოსი. ნობელის პრემიის ლაურეატი (1952 წ.).

1896 — ჩიკაგოში დაიბადა ცნობილი ამერიკელი მწერალი და დრამატურგი ჯონ ლოს-პასოსი.

1900 — რომში გაიმართა ჭკომო ბუჩინის ოპერა „ტოსკას“ პრემიერა. ლიბრეტო ეკუთვნოდა ჯ.ჯაკოპას, ვ. სარდუს დრამის „ფლორია ტოსკას“ მიხედვით.

1917 — დაიბადა ლადო ასათიანი, ქართველი პოეტი.

15 იანვარი

1795 — მოსკოვში დაიბადა ალექსანდრე გრიბოედოვი, ცნობილი რუსი მწერალი და დიპლომატი.

1891 — ვარშავაში დაიბადა ოსიპ მანდელშტამი, ცნობილი რუსი პოეტი.

16 იანვარი

1922 — დაარსდა საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტი, 1990 წლიდან — ტექნიკური უნივერსიტეტი.

1932 — დაიბადა ოთარ მედვინეთუხუცესი.

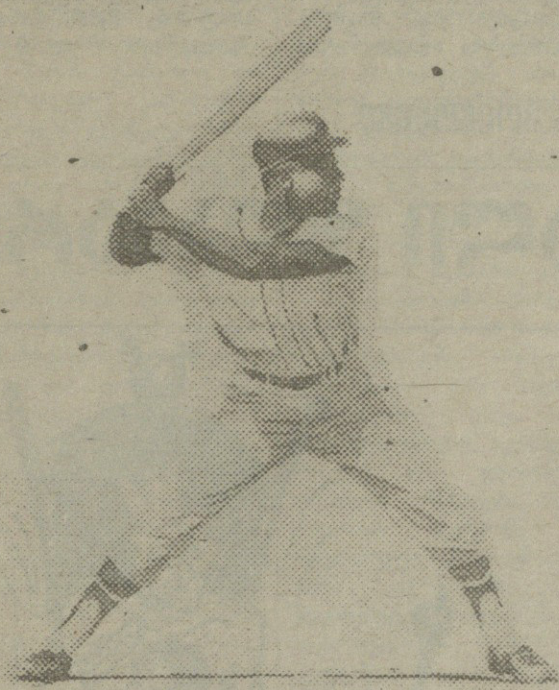
1954 — მოსკოვში გარდაიცვალა რუსი საბჭოთა მწერალი მიხეილ პრიშვინი.

1957 — ქალაქ ნიუ-იორკში გარდაიცვალა დიდი იტალიელი მავსტრო არტურო ტოსკანინი.

1990 — საბჭოთა მოქალაქეობა დაუბრუნდა მსტისლავ როსტროპოვიჩს, ცნობილ რუს ვიოლონჩელისტს და დირიჟორს.

უილიამ ხანაინი

ბეისბოლი — აპერიკალაზის საფარული თაბაში

უკუგდებულ ბურთს პაერშივე დაიჭერს დამცველი გუნდის მოთამაშე, ან თუ ბურთის დაჭერას მცველი შეძლებს მოედნის გვერდითა ხაზს იქითაც კი. დამცველი გუნდის მოთამაშეები, რა თქმა უნდა, ცდილობენ, გაიყვანონ თავდამსხმელი თამაშისგან, არ მისცენ მას საშუალება, დაუბრუნდეს „სასხლს“ და მოიპოვოს ქულა. თამაშიდან სამი მოთამაშის განდევნის შემდეგ გუნდები გარეშე გაიყვანებიან: დამცველი გუნდი თავდამსხმელი გუნდის ადგილს იჭერს. როდესაც თითოეული გუნდიდან სამ-სამი მოთამაშე ტოვებს მოედანს, მთავრდება თამაშის ერთი პერიოდი (ინინგ). თამაში შედგება ცხრა პერიოდისაგან (ინინგისგან). თამაშის ფრედ დამთავრების შემთხვევაში ინინგება დამატებითი ინინგები, სანამ არ გაიმარჯვებს ერთ-ერთი გუნდი.

პიტჩერმა (ჩამოწმებულმა) შეიძლება ისეც გაიყვანოს ბურთის უკუგდები (მოგერიებული) თამაშიდან, რომ არ მისცეს მას ბურთისთვის ტაფელას დარტყმის საშუალება. ბურთს, რომელსაც პიტჩერი ჩააწოდებს „დარტყმის ზონაში“ და რომელსაც არ შეეხება ტაფელათი მომგერიებელი (უკუგდები), ეწოდება „სტრაიკი“. სწოლო ბურთის, რომელსაც პიტჩერი ჩააწოდებს დარტყმის ზონის მიღმა და რომელსაც, აგრეთვე, არ შეეხება კეტჩერის ტაფელა, ბურთის ფრენისთვის თვალის უკუთ მიდევნების მიზნით კეტჩერის ზურგსუკან მდგომი მსაჯი აცხადებს „ბოლაუდ“. თუ კეტჩერი მოიქნევა ტაფელას, მაგრამ ვერ მოახვედრებს ბურთს, მიუხედავად იმისა, „დარტყმის ზონაში“ იმყოფება ეს ბურთი თუ მის მიღმა, მაინც ითვლება „სტრაიკად“. მაგრამ, თუ მომგერიებლის (კეტჩერის) ანგარიშზე უკვე ორი „სტრაიკი“, მაშინ მოედნის საზღვრებს იქით უკუგდებული ბურთი „სტრაიკად“ აღარ ჩაითვლება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც დამცველი გუნდის მოთამაშე ასერხებს ბურთის პაერში დაჭერას. ასეთ შემთხვევაში ბურთის უკუგდები (კეტჩერი) თამაშიდან გადის. თუ მცველი ბურთს პაერში ვერ დაიჭერს, ან ბურთი მიწაზე დაეცემა გვერდით ხაზის იქით, იგი ხელახლა უნდა ჩამოაწოდონ. თუ პიტჩერი ჩააწოდებს ოთხ შეცდომას დაუშვებს (ანუ პიტჩერს ოთხ ბოლს ჩაუთვლიან), მაშინ კეტჩერი დაიკავებს პირველ ბაზას. ამას ეწოდება „ბაზა ბოლზე“ ან „გასეირნება“. ბურთის ყოველი ჩაწოდებისას მსაჯი აცხადებს ბოლებისა და სტრაიკების რაოდენობას (ერთჯერ, ასე: „ორი ბოლი, ერთი სტრაიკი“), რათა მოთამაშეებმა შესაბამისად ცვალონ თავისი ტაქტიკა. ბეისბოლის თამაშის ღირებულება დღეობს პიტჩერსა და კეტჩერს შორის. პიტჩერი ჩააწოდებს ისე ოსტატურად „ჩააყვებს“ (დაატრიალებს) ბურთს, რომ ვარდნის ტრაექტორია აირ-დაირევა პარკეზე თუ მარცხენა, ან ბურთი ბაზა „სასხლს“ გადაკვეთს მოსალოდნელი ნერტილის ზემოთ ან ქვემოთ. პიტჩერს შეუძლია ბურთის ფრენის სიჩქარის ვარიირებაც. კარგი პიტჩერის არსენალში ჩააწოდების იმდენად ბევრი განსხვავებული ვარიანტია, რომ კეტჩერმა ზუსტად უნდა იცოდეს, როგორ ჩააწოდებს ახორციელებს პიტჩერი, რომ შეძლოს ბურთის დაჭერა (თუ კეტჩერი ბურთს ხელიდან გაუშვებს, ბაზებზე მყოფი მოთამაშეები სწრაფობენ ამით და რაც შეიძლება მეტ გადარბენას ახდენენ ბაზიდან ბაზაზე). ამიტომ ბურთის ჩამოწოდების წინ კეტჩერი საიდუმლო ნიშნებით, რომლებიც მეტოქე გუნდის მოთამაშეებიდან მხოლოდ პიტჩერისთვის არის ცნობილი, ანიშნებს პიტჩერს, როგორ იმოქმედოს. ჩვეულებრივ, პიტჩერი მიჰყვება კეტჩერის რჩევას, მაგრამ, თუ არ ეთანხმება, უარყოფს მის წინადადებას მაინც, სანამ კეტჩერი არ შესთავაზებს ჩააწოდების მისთვის მისაღებ ვარიანტს. ამ დროს კეტჩერი დგას „სასხლს“ გვერდით, მოედანზე, ელის ისეთ ჩააწოდებას, რომლის მოგერიებაც მას შეუძლია და ხელიდან უშვებს დარტყმის ზონის მიღმა ჩააწოდებულ ბურთებს. თუ პიტჩერი ორჯერ მაღალი სიჩქარით ჩამოაწოდებს ბურთს კეტჩერის წელის წინაშე და მის სიახლოვეს, კეტჩერი უნდა ელოდოს მომდევნო ჩამოწოდებას ბურთის ფრენის ისეთი ტრაექტორიით, რომელიც გამარუდ-

ბული იქნება ბაზის გარეთა მხრისაკენ. პიტჩერმა კი შეიძლება შეცვალოს ტაქტიკა და ნაკლები ძალით გააგზავნოს ბურთი იმ იმედით, რომ კეტჩერი ნაადრევად მოიქნევა ტაფელას და გაუშვებს ბურთს. ეს არის ნაადრევი დუელი, რომელიც მოითხოვს ოსტატობასაც და საზრიანობასაც.

გეროულ ფენბურთთან შედარებით, ბეისბოლი გამორჩევა აქტიურობის ხანმოკლე ადრენალინით და ხანმოკლე შესვენებებით, როცა გეგმეობა, რომ მოედანზე არაფერი ხდება. როგორც ერთ-ერთმა მწიგნობარმა ბილიმ კრისტოლს სიბლია მოქმედებასა და ტაქტიკას შორის გამოასწავლებული პროპორცია. ეს არის სწორედ ბეისბოლის ერთ-ერთი ძირითადი მიმზიდველი მხარე. ინინგებს შორის შესვენებები ამოსუნთქვის საშუალებას იძლევა მჭიდრო განცდების შემდეგ. ისინი სასიამოვნოა და სიმშვიდე მოაქვს. არსებობს ასეთი ტრადიცია (რომელსაც მეშველედ ინინგის წინა მოთევას უწოდებენ): ექვსი ინინგის შემდეგ გულშემატკივრები დგებიან და გაიჭიმებიან („წელში გაიშლინან“), სწოლო გუნდები ამ დროს ადგილებს უცვლიან ერთმანეთს.

როდ ანის ასე მომზიდველი ეს თამაში? შეიძლება იმით, რომ თამაშის დრო ისე შეზღუდული არ არის, როგორც ფენბურთში, კალათბურთში ან ამერიკულ ფენბურთში. თამაში გრძელდება მანამ, სანამ ერთი გუნდი მეორეს არ გაუსწრებს ქულებით, რამდენი დროც არ უნდა დასჭირდეს ამას. ყველაზე გრძელი მატჩი ამ თამაშის ისტორიაში ჩატარდა 1964 წლის 31 მაისს. თამაშობდნენ პროფესიონალები („სან-ფრანცისკო ჯაიანტსი“ და „ნიუ-იორკ მეტსი“). თამაში გაგრძელდა 7 საათს და დამთავრდა ანგარიშით 8:6. სწოლო ყველაზე ხანმოკლე მატჩი ჩატარდა 1919 წლის 28 სექტემბერს („ნიუ-იორკ ჯაიანტსი“ და „ფილადელფია ფილისი“ შორის). იგი საათზე ნაკლებ დროს გრძელდებოდა და დამთავრდა ანგარიშით 6:1.

იქნებ იმასაც აქვს მნიშვნელობა, რომ ეს თამაში ძალზე დემოკრატიულია და მისი დაუფლება ნებისმიერ ადამიანს შეუძლია?

ან იქნებ ამ თამაშს აქვს უფრო ღრმა დამახასიათებელი ნიშნები, რომლებიც შეესატყვისებიან ამერიკულ ხასიათს? როგორც მიმოხილველები აღნიშნავენ, ბეისბოლი მოითხოვს არა მარტო ძალასა და სისწრაფეს, არამედ სპორტულ ოსტატობას, ტყუასა და საზრიანობასაც. გარდა ამისა, მართალია, ბეისბოლი გუნდური თამაშია, შეჯიბრების ხედს მაინც ცალკეული მოთამაშეები წყვეტენ: თამაშის მსვლელობა შეიძლება მოულოდნელად შეცვალოს ერთმა — ერთადერთმა ჩაწოდებამ ან ერთმა ხელში ჩაგდებად ბურთმა; ტაფელას ერთმა უსწერო მოქმედებამ ან თუნდაც ერთმა შეცდომამ. პიტჩერის ზურგსუკან მყოფი რვა მოთამაშე და კეტჩერის გუნდის რვა მოთამაშე ქმნიან მხოლოდ ფონს, როდესაც პიტჩერი გზავნის ბურთს 145 კმ სთ სიჩქარით. კეტჩერს ამ დროს მხოლოდ სამი მეთაველი ნაბი რჩება მოსაფრთხილებად — უკუგდელს თუ გაუშვას ბურთი. ისინი მხოლოდ ორნი არიან: კეტჩერი დგას „დამცველი მარტოსული“, ტაფელათი, რომელიც იქნებ თამაშის შედეგის საიდუმლოს ინახავს... როდესაც თამაში გუნდის შეთანხმებულ მოქმედებას მოითხოვს, მაშინაც კი საქმე გააქვს ორი-სამი მოთამაშის ინდივიდუალურ, მოქმედებასთან.

XX საუკუნის მეორე ნახევრიდან ბეისბოლი თანდათან იქცა საერთაშორისო თამაშად, ენთუზიასტების აქტიური ეროვნული ლიგებით, კუბიდან მოყოლებული იაპონიამდე. ამიტომ საერთაშორისო ოლიმპიურმა კომიტეტმა გადაწყვიტა, შეეტანა ბეისბოლი 1988 წლის ოლიმპიური თამაშების პროგრამაში, როგორც სპორტის დემოკრატიული სახეობა. ამით ოლიმპიურმა კომიტეტმა ბეისბოლისადმი ინტერესი გააღვივა ისეთ ქვეყნებშიც, სადაც იგი არ ყოფილა გავრცელებული, მათ შორის, საბჭოთა კავშირშიც.

ბეისბოლის ასეთი საყოველთაო გავრცელების შემდეგ ზუსტი აღარ არის ტერმინი „მსოფლიო სერია“, მაგრამ თვით ამერიკის შეერთებულ შტატებში „მსოფლიო სერია“ კვლავინდებურად რჩება ბეისბოლის სეზონის კულმინაციურ პუნქტად. იმ გუნდის ყოველი მოთამაშე, რომელიც გაიმარჯვებს „მსოფლიო სერიის“ მოსალოდნელი შეიდი მატჩიდან ოთხში, გასაზრჯლოდ იღებს მნიშვნელოვან ფულად ჯილდოს, ჩემპიონის ბრილიანტის ბეჭდს და, რა თქმა უნდა, მთელი ქვეყნის გულშემატკივართა თავყვანისცემას. ლია ავტობიანებით ქალაქის შემოვლა და დიდებული შესვენებები, ჩემპიონის საპატივცემულოდ გამართული ზეიმები ტრადიციადაა ქვეულო. „მსოფლიო სერიაში“ გამარჯვებულ გუნდის ყოველ მოთამაშეს დიდების შარავანდი მოსავენ. მაგრამ ფინალამდე მისვლაა ძნელი!

უფროსი (უმაღლესი) ლიგის 26 გუნდიდან თითოეულმა გუნდმა, წარული სისტემის მიხედვით, უნდა ითამაშოს 162 მატჩი თავისი (ნაციონალური ან ამერიკული) ლიგის ორ-ორ (დამოსავლეთისა და დასავლეთის) ქვეჯგუფში. თითოეულ ლიგის გამარჯვებული ქვეჯგუფები შედგენენ ურთიერთ-შორის თამაშობენ 7 მატჩამდე. ამასთან, ლიგის ჩემპიონს განსაზღვრავს ოთხი გამარჯვება. მხოლოდ ამის შემდეგ ხდება იმ ეროვნული ორი ლიგის ჩემპიონები „მსოფლიო სერიის“ ფინალში.

„მსოფლიო სერიის“ ჩატარებისას, გუნდების მდგომარეობა გათამაშების ცხრილში ზემოთადა იცის ყოველმა გულშემატკივარმა. ზოგჯერ, უკვე სტარტიდან დაწყებული, სეზონის ბოლომდე ლიგის ლიდერად იქცევა ერთ-ერთი გუნდი, მაგრამ ბრძოლა ლიდერობისთვის უფრო და უფრო საინტერესო ხდება, თუ მასში მონაწილეობს სამი ან ოთხი გუნდი, რომლებიც ჩემპიონატის მსვლელობისას ინაცვლებენ ცხრილში პირველიდან მეორე ან მესამე ადგილზე. ლიდერი შეიძლება დამარცხდეს სეზონის ბოლო თვის თამაშებში და მისცეს მის მომდევნო გუნდს დანიაურების საშუალება. სეზონის სულ ბოლო კვირის ბოლო თამაშის ერთმა ჩაწოდებამაც კი შეიძლება წაართვას ლიდერს თითქმის უკვე მოპოვებული ნოდება. ასეთი შემთხვევები ყოფილა. დრამატიზმით აღსავსე ბრძოლა, რომელსაც ბეისბოლის თამაში ჰქვია, არ წყდება ბოლო წუთამდე, ვიდრე არსებობს მოვლენათა შემოქმედების თუნდაც მცირეოდენი იმედი. ერთ-ერთ საუკეთესო კეტჩერს — იოგი ბერას უთქვამს: „არაფერი გადაწყვეტილია, ვიდრე ყველაფერი არ დამთავრებულია“.

თარგმან

ნაწილი ციტირებულია

გაზაფხულობით ჭაბუკების გულს სიყვარული იპყრობს, ამერიკელი ახალგაზრდობის გულს კი — ბეისბოლიც. მაგრამ მარტო ახალგაზრდობა როდი ელის მთელი ზამთრის განმავლობაში გაზაფხულის პირველ ნიშნებს. თებერვლიდანვე ნებისმიერი ასაკის მამაკაცი თუ ქალი იწყებს გაზეთების სპორტული გვერდების გულდასმით თვალთვრებას იმ იმედით, რომ მიაგნებენ პირველ ინფორმაციებს თავიანთი საყვარელი გუნდის შესახებ. პირიქით, ბეისბოლის სეზონის გახსნის დღისთვის, გაზეთები აქვეყნებენ ანგარიშებს როგორც ცნობილი ვარსკვლავების, ისე უცნობი ახალბედების თამაშის შესახებ. სეზონის განმავლობაში, რომელიც ექვს თვეს გრძელდება, გულშემატკივრები დაახლოებით 13-15 მატჩს ესწრებიან მთელ ქვეყანაში ყოველდღიურად გამართული მატჩებიდან და თავიანთი საყვარელი გუნდების ტრიუმფისა თუ დამარცხების მოწმენი ხდებიან. ოქტომბრისთვის, როდესაც ერთ-ერთ გუნდს გამოაცხადებენ ჩემპიონად ე.წ. „მსოფლიო სერიისა“, რომელიც 1903 წლიდან იმართება, გაყიდულია სულზე 40 მილიონი ბილეთი, რაც მოწმობს საშუალოდ 20000 კაცის დასწრებას თითოეულ თამაშზე, სწოლო ისინი, ვინც რამე მიზეზით ვერ ხვდება სტადიონებზე, თამაშს თვალყურს ადევნებენ ტელევიზიით ან რადიოთი.

რატომ უყვართ ასე ამერიკელებს ბეისბოლი? რატომ ამბობენ, რომ ამ თამაშში მათი ხასიათი აისახება? ამერიკელმა ისტორიკოსმა ჟან ბარზენმა ერთხელ დაწერა: „ყველაზე, ვისაც, სურს ჩასწავდეს ამერიკის სულსა და გულს, უმჯობესია, ბეისბოლით დაინყოს“.

გავრცელებულია აზრი, რომ ბეისბოლის პირველი მატჩი შედგა 1839 წელს კუბერსტაუნში, ნიუ-იორკის შტატში, აბნერ დაბლდის მიერ. დამუშავებული წესებით. ის თამაში მოგვაგონებდა ინგლისურ ჩოგბურთს. ჩვენ კი ვთვლით, რომ ბეისბოლის პრემიერად უნდა ჩაითვალოს 1846 წლის 19 ივნისს გამართული მატჩი, რომელშიც ნებისმიერი თანამედროვე ამერიკელი სწორედ ბეისბოლს შეიცნობდა (ამ მატჩში „ნიუ-იორკ ნაინსი“ დაამარცხა „ნიუ-იორკ ნიკერბოქსერი“ ანგარიშით 23:1). თამაშის წესები მატჩამდე ერთი წლით ადრე დაუმუშავებია მინისზომიელსა და მოყვარულ სპორტისტს ალექსანდრე კარტრაიტს. ამ მოვლენის შემდეგ დაიწყო ყველაზე ბეისბოლის გუნდებისა და ასოციაციების შექმნა...

ბეისბოლის თამაშის წესები დღეს ძირითადად იგივეა, რაც იყო საუკუნის დასაწყისში:

ბეისბოლის მოედანზე, რომელსაც ცენტრალური ნაწილის კონფიგურაციის მიხედვით „რომბს“ უწოდებენ, თავს იყრის თითოეული გუნდის 9-9 მოთამაშე. „რომბის“ კუთხეებში განლაგებულია ოთხი ბაზა, მათ შორის — „რომბის“ დასაწყისში („საბირველზე“) — „სასხლი“. დამცველი გუნდის თითო წევრი განლაგდება პირველ, მეორე და მესამე ბაზებთან. „სასხლის“ უკან კი — კეტჩერი (მიმდებარე); მეხუთე წევრი — თავისუფალი მოთამაშე დადგება მეორე და მესამე ბაზას შორის. ყველა ეს მოთამაშე იმყოფება ზონაში, რომელსაც „შიდა მოედანი“ ეწოდება (იხ. სქემა). დამცველი გუნდის კიდევ სამი წევრი — მოედნის მარჯვენა, ცენტრალური და მარცხენა მოთამაშეები პატრულობენ უწევენ „გარე მოედანს“ — ბაზის საფარიან ფართო ზონას შიდა მოედანსა და გალაგანს ან კედელს შორის. ეს არის ბეისბოლის სათამაშო მოედნის საზღვარი, შიდა მოედნის ცენტრის მახლობლად, 2,1 მეტრით „სასხლით“ უფრო ახლოს, ვიდრე მეორე ბაზასთან, მდებარეობს ჩაწოდების წრე, რომელიც უკავია პიტჩერს (ჩამოწმებულს თუ მომწოდებელს?). წრის ცენტრში არსებული პატარა ბორციდან დამცველი გუნდის პიტჩერი ჩამოაწოდებს მაგარ ბურთს (რომლის ზონაა 140 გრ, სწოლო გარშემოწერილობის სიგრძე — 23 სმ). ბურთი იგზავნება ბაზა „სასხლის“ მიმართულებით, რომელთაც პოსტი რიგრიგობით უკავიათ თავდამსხმელი გუნდის წევრებს, რომლებიც ცდილობენ უკუგაგონ ბურთი ტაფელათი — მრგვალი, ტარისკენ დაინეროვებული, 84-91 სიგრძის ივნის ჯოხით.

თავდამსხმელი გუნდის მოთამაშის ამოცანა ასეთია: ჩააწოდებული ბურთი უნდა უკუგაგონ მოედნის გვერდითა საზღვრებში, შემოირბინოს ყველა ბაზა — პირველი, მეორე და მესამე და დაუბრუნდეს საწყის პოზიციას, ბაზა „სასხლითან“. თუ მოთამაშე სრულ წრეს დაარტყამს ბაზების გარშემო, გუნდს ენერგება ქულა. ქულა შეიძლება მოიპოვოს ან ერთი შემორბენითვე, ან — თანდათანობით, რამდენი ბაზის შემორბენასაც მოახერხებ ერთ ცდაზე. ბაზაზე მყოფი თავდამსხმელი გუნდის წევრი უსაფრთხო მდგომარეობაშია, მაგრამ, როდესაც იგი ბაზის გარეთ არის, თუ მაშინ შეეხო დამცველი გუნდის მოთამაშის ბურთი, თამაშიდან უნდა გაიყვანოს (ერთი ბაზიდან მეორეზე გადამრბენ მოთამაშეს ბურთს არ ესვრიან — ეს არის ინგლისური ჩოგნისაგან ბეისბოლის განმასხვავებელი ერთ-ერთი ნიშანი). ბაზისაკენ მორბენალი იმ შემთხვევაშიც გადის თამაშიდან, თუ მის მიერ

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი მეფე. ის მეფე, რომელიც პანს ქრისტიან ანდერსენმა ავთენტურა. ის მეფე, რომელიც, სხვათა შორის, საკმაო ხანი დადიოდა შიშველი. ერთი წელი, ორი, სამოცდაათი წელიწადი დადიოდა, — და თანაც სულ შიშველი. ამ სამოცდაათი წლის განმავლობაში მთელი სპა გვიჩიჩინებდა, რომ ჩვენს მეფეს ახალი ტანისამოსი აქვს — შესანიშნავი ტანსაცმელი, ყველაზე საუკეთესო. მთელ ქვეყანაზე არც ერთ სხვა მეფეს არ აქვს მსგავსი სამოსი. სხვა მეფეები კი მთლად შიშველები დადიან, ანდა, უკეთეს შემთხვევაში, რაღაც ძველმანები აცვიან, რომელიც ეს-ესაა ჩამოსძვრებათ.

ჩვენი მეფე კი თოჯინასავით მორთულიაო.

სამეფოს ყველა მაცხოვრებელმა იცოდა ეს, რასაც ყოველ ხელსაყრელ შემთხვევაში ადასტურებდა კიდევ. განსაზღვრულ და არა მხოლოდ განსაზღვრულ დღეებში, სამეფოს მაცხოვრებლები მიტინგებსა და კრებებზე იკრიბებოდნენ, გამოდიოდნენ დემონსტრაციებზე და ერთსულოვან აღფრთოვანებას გამოხატავდნენ ჩვენი მეფის ტანისამოსის გამო. და თუმცა, ეს ტანსაცმელი ყველანაირ ქება-დიდებას აღემატებოდა, სამეფოს ხალხი საზეიმოდ პირდებოდა მეფეს, რომ მას სამომავლოდ უკეთესი ტანსაცმელი ექნებოდა.

ნათქვამია, ოჯახს თითო გონჯი არ გამოეღვებო, პოდა, სამეფოს მოსახლეობაშიც გამოჩნდებოდნენ ხოლმე პიროვნებები, რომლებსაც მიაჩნდათ, რომ მეფეს არც თუ ისე კარგი ტანისამოსი აქვს, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, მეფეს უკეთესად უნდა ეცვათ. მცველებსა და სამეფოს საიდუმლო პოლიციას ასეთი ცილისმამებლების წინააღმდეგ, აღმზრდელითი ხასიათის განსაზღვრული ზომების მიღება უხდებოდათ: ვის ბოროტობებს დაადებდნენ, ვის ცემით სულს ხდიდნენ, ზოგსაც ძელზე გასვამდნენ, ერთი სიტყვით, როგორც იტყვიან, — ყველას თავის დამსახურებისამებრ მიაგებდნენ.

ასეთი სასტიკი იძულებითი ზომების მიუხედავად, დანაშაულის საცხებით აღმოფხვრა მაინც ვერ ხერხდებოდა.

ზოგჯერ, როცა გეჩვენება, ყველგან სიმშვიდე და სინყნარე სუფევს და ხალხი აღფრთოვანებულია თავისი მეფის სამოსით, სწორედ მაშინ, ღმერთმა უწყის, საიდან, გამოჩნდებოდა ვიღაც სულელი ბიჭუნა და ცივი ხმით იბღაულებდა: „მეფე შიშველია!“

ანდერსენის ნაწარმოების ნაკითხვით გაბრუნებულ ბიჭუნას, ცხადია, პკონია, როგორც კი ამას წამოიყვარებს, ხალხი უმაღლეს ყველაფერში გაერკვევა, შეამჩნევს, რომ მეფე მართლაც შიშველია და ბიჭს ეტყვის: „გმადლობო, ბიჭიკო, გმადლობო, გენაცვალე, რომ გვიკარნახე, თორემ ჩვენ თვითონ ამას ხომ ვერ ვხედავდითო“. პკონია, რომ გამოჩნდება ახალი ანდერსენი და მასზე დანერს ზღაპარს. ბიჭმა არ იცოდა, რომ სამეფო ანდერსენის ზღაპრის მიხედვით კი არ ცხოვრობდა, არამედ ბაბუა კარლო მარლოსი და ამ ზღაპრებში ყოველი სულელური შეძახილი მეფის სიშიშველზე, გატოლებულია... ასე ვთქვათ... ტერორთან.

როგორც კი ბიჭუნა მსგავს რამეს შესძახებდა, მეფის გუშაგები ხელს წაავლებდნენ და გაათრევდნენ, ხალხი კი იშლებოდა ლულულული: „თვითონაა დამანაშავე, ენის წვერზე რაც მოგადგება, განა ყველაფერი უნდა წამოაყრანტალო! მაგანაც ამერიკა აღმოაჩინა: მეფე შიშველია! მეფე რომ შიშველია, ყველამ ვიცით, ბატონებო, მაგრამ არ ვყავანებოთ“.

უნდა ითქვას, რომ მკაცრ ზომებს დადებით შედეგები მოჰქონდა. დროთა განმავლობაში მსგავსი სულელი ბიჭუნების რაოდენობა თანდათან მცირდებოდა. ერთს შობილები წინასწარ როზგაუდნენ, მეორეს როზგები არც სჭირდებოდა, ისედაც ჭკუას უსმობდა. პოდა, დაჭკვიანდებოდათ თუ არა, იმასაც ხედავდნენ, რომ მსგავსი აზრების გამოხატვა სხვანაირადაც შეიძლება. შეიძლება იყვირო, მეფე შიშველია, მაგრამ ისიც შეიძლება, რომ იგივე იგულისხმოს, ოღონდ იყვირო — მეფე მშვენიერად ჩაცმულია!

ამის შედეგად სამეფოში უუზაგების ძალიან მაღალი ხელოვნება განვითარდა, უფრო ხშირად იუმორის მომწველობით... აი, ასე: ხედავოდა სამეფოს მაცხოვრებელი მეორეს და ეუბნებოდა: „ნახეთ, მეფეს დღეს რა საუცხოო ტანსაცმელი აცვია?“ მეორე იმ წუთში მუცელზე ნაივლებდა ხელს და მანამდე წარხარებდა, ვიდრე არ მოიქანცებოდა. მას ესმოდა, რაზე იყო საუბარი — მეფეს საერთოდ არ ეცვა ტანსაცმელი. „დიხა, დიხა, რა თქმა უნდა, მივაქციე ყურადღება, — პასუხობდა მეორე და სიცილით ბეირდებოდა, — თანაც მეჩვენება, რომ დღეს გაცილებით უკეთესი ტანსაცმელი აქვს, ვიდრე გუშინ ეცვა,“

ორივე სიცილით იფხრინებოდა. არ შეიძლება არ აღენიშნოთ, რომ სამეფოში ლიტერატურაც არაჩვეულებრივად ვითარდებოდა. იქ იყვნენ მწერლები რეაქციონერები და პროგრესულები. რეაქციონერი მწერლები წერდნენ, ეთქვათ, ასე: „ჩვენს სამეფოში, შორს მის ფარგლებს გარეთ და, საერთოდ, მთელს დედამიწის ზურგზე ყველამ იცის, რომ მსოფლიოში ყველაზე საუკეთესო ტანსაცმელი ჩვენს მეფეს აქვს“. ადამიანები ამას რომ კითხულობდნენ, გულში აღშფოთებულები იყვნენ, თავისთვის ამბობდნენ: „რა სიცრუეა!“ — და სანაგებე ყრიდნენ ასეთ ნიგნებს. პროგრესული მწერლებიც იგივეს წერდ-

ვლადიმერ პოინოვიჩი

ახალი ფდაპარი

შიშველ მეფეზე

ნენ, ზოგჯერ სიტყვა-სიტყვით, იმავე წერტილითა და მძიმით, ოღონდ სრულიად საპირისპიროს გულისხმობდნენ და როცა ადამიანები კითხულობდნენ, სიცილისგან იფხრინებოდნენ, მერე ხელიდან ხელში გადასცემდნენ ამ ტექსტს, გადიან წერდნენ და ზემირადაც სწავლობდნენ.

ზოგჯერ უცხოელები ჩამოდიოდნენ, მერე თავის გაზეთებში წერდნენ და ძალიან უკვირდნენ, თუ რა ღრმად შეიჭრა სამეფოს ყოველი მცხოვრების აზროვნებაში ნათქვამის პირიქით გაგება. ყველაფერი კი ზუსტად მეფის ტანსაცმლის გამო დაიწყო. ვინც მეფის ტანსაცმელს აქვს, — ამბობს სიმართლეს. ის კი, ვინც ამბობს — სამოსელი არ აცვიაო, — ტყუის. ბოლოს და ბოლოს, ადამიანებმა შავს თეთრი დააქვეს, მწარეს — ტკბილი, — მშრალს — სველი, — ცუდს — კარგი და ასე შემდეგ. შედეგად კი ყველაფერი აუტანადი იქცა იარა და კაცს თუ ეუბნებოდნენ, ქუჩებში ძალიან თბილაო, ის ბენვის ქურქს იცვამდა. თუ ამბობდნენ, — ცივაო, ის შიშველდებოდა, თითქმის ისევე, როგორც მეფე.

დრო კი მიედინებოდა, სამეფოში არაფერი იცვლებოდა და მეფე როგორც ადრე — კვლავაც დედამიწაზე დადიოდა, ნელ-ნელა ბერდებოდა, ადგილობრივი ენით — ესე იგი ახალგაზრდადებოდა და მით უფრო ეტყობოდა სამოსელის უქონლობა. ეს კი მის ჯანმრთელობასაც დაეტყო — სულ უარესდებოდა და უარესდებოდა, ესე იგი, მათი ენით რომ ვთქვათ, პირიქით — უკეთესდებოდა. ისე უკეთესდებოდა, რომ ხან სურდო ემართებოდა, ხან გრიმი, ხან ფილტვების ანთება. ბოლოს და ბოლოს, შევიკრიბნენ სამეფოს მინისტრები მინისტრთა საბჭოს დაწესებულ სესიონზე და იწყეს ბჭობა, რა მოემოქმედათ. პირველმა მინისტრმა თქვა:

რა თქმა უნდა, ჩვენს მეფეს საუცხოო ტანსაცმელი აქვს, ძალიანაც ელეგანტური, მაგრამ მხედველობაში თუ მივიღებთ მის ასაკს და დროდარო ცივ ამინდებს, გათავაზობთ, მეფეს ახალი სამოსელი შეუკეროთ და ძველ ტანსაცმელზე შემოეცვათ. შესაძლოა, ის ახალი არ იყოს ისეთი მოხდენილი, როგორიც ძველია, მაგრამ თბილი იქნებაო. იდეოლოგიის მინისტრმა თქვა: არა, ასე საქმე სასურველად ვერ წავყვია. ხალხი მის დანახვაზე იფიქრებს, რომ ძველი სამოსი, სულაც არ იყო სამოსი და იტყვის, მეფე შიშველიაო, ამიტომაც ჩემი წინადადებაა — ნუ შევუკერავთ ახალ ტანსაცმელს. ბაბბის

კარგად ვერ არის ჩაცმული. წინათ ჩვენ ვწერდით და ვამტკიცებდით, რომ მეფე ყველაზე კარგად იყო ჩაცმული, მაგრამ, ეს სრულებითაც არ იყო ასეო.

ცხადია, გამოსვლებში აზრთა სხვადასხვაობაა, ეთქვას, მაგრამ, ჩვენი მეფე შინა-თაც მშვენიერად იყო ჩაცმული და აქლავ არა უკავს რაიმე შესაძლოა, მის სამოსი არის სოლმე მატარა მოუხსნარივებლობა, მაგრამ, ეს ხომ ყველას შეიძლება დაემა-რთოს. და თუ მართლა იგრძნობოდა ეს უნესრიგობა, რად გვიწინა ამის გახსენება და ჩვენი მეფისთვის ჩრდილის მიყენება? სხვები, რა თქმა უნდა, უფრო კრიტიკულნი იყვნენ, არა, — ამბობდნენ ისინი, — ჩვენ უნდა ვთქვათ სიმართლე, ჩვენი სრული სიმართლე უნდა ვთქვათ. ჩვენი მეფე ჯეროვნად არ არის ჩაცმული, უფრო მეტიც, შეიძლება ითქვას, რომ ის თითქმის ჩაუცმელია. და, სხვათა შორის, ადამიანები ყველაფერ ამას სრულიად თავისუფლად ამბობდნენ, მცველები მათ ხელს არ ახლებდნენ და, საერთოდ, არავითარი მცველები არც ჩანდნენ, თუ არ ჩავთვლით, რა თქმა უნდა, საიდუმლო აგენტებს. ისინი კი ჩანდნენ, მაგრამ ძნელად გამოსაცნობები იყვნენ, იმიტომ, რომ ისე იქცეოდნენ, როგორც ადამიანები.

ადამიანები განაგრძობდნენ მეფის ტანსაცმლის და მისი ტანზე მორგების გამო კამათს. მეფე კი დადიოდა მათ შორის და წყველიდა მათ, როგორც კი შეეძლო. ის უკვე მოზუცდა, სულ სციოდა, კანკალდებდა. სურდო, გრიმი და ფილტვების ანთება უქონდა. მას უნდოდა, რომ ვინმეს შეეჩინა მისი სიშიშველე, რომ გამოჩენილიყო ვინმე სულელი ბიჭი, მაგრამ ვაი, რომ სულელი ბიჭები დიდი ხანია აღარ იყვნენ, ყველანი დაჭკვიანდნენ, მზად იყვნენ უკიდურეს შემთხვევაში განეხილათ მეფის ტანსაცმლის ხარისხი, მაგრამ მის არსებობაზე თუ არარსებობაზე კრიტსაც აღარ ძრავდნენ.

და მაშინ მეფემ ვეღარ გაუძლო იმას, რაც მის თავს იყო და სასახლის მოედანზე ყველას გასაგონად იყვირა:

— მეფე შიშველია! შიშველია, შიშველი!

ყვირილის გაკონებაზე ხალხში ჩოჩქოლი ატყდა. ერთი ძალიან შეშინდნენ, სხვებმა სწრაფად ჩალუნეს თავი და იმის შიშით, რომ მოწვევბად არავის ჩაენერა ისინი, გაეცალნენ სასახლის მოედანს — შორს სიფათისკენ. საიდუმლო აგენტები და მოულოდნელად გამოჩენილი მცველები გასაკოჭად მისცივდნენ მეამბოხეს, მაგრამ რომ დაინახეს, მეამბოხე თვითონ მეფე იყო, დაიბნენ, აღარც იცოდნენ, რა ექნათ.

და, აი, ზუსტად აქ გამოჩნდა სულელი ბიჭი.

— მეფე შიშველია! — იყვირა მან, — შიშველია! შიშველია!

და კიდევ სხვაც ბევრი გამოჩნდა — ათი, ოცი, შიშველბა ასი სულელი ბიჭი, რომლებიც ყვიროდნენ, რომ მეფე შიშველია. დაინახეს თუ არა მცველებმა, რომ სულელი ბიჭები მრავლად არიან, მიხვდნენ, რომ ვერას გახდებოდნენ, ხელის ხლება ვერ გაბედეს, მით უფრო, რომ მეფემ სახალხოდ თვითონვე აღიარა თავისი სიშიშველე.

მას შემდეგ ამ სამეფოში, რაც გინდა, ის ილაპარაკე. თუნდაც ის, რომ მეფე შიშველია — ამას არავინ აქცევს ყურადღებას და არც არაფერი ხდება. მეფე კი კვლავ შიშველად დადის იმიტომ, რომ მისთვის ვერა და ვერ შეეკრეს ახალი ტანსაცმელი. ხან შესაფერისი ნაჭერი არ არის (მეფეს ხომ ვერ შეუკერავ სამოსელს იმისგან, რაც ხელში მოგხვდება), ხან საამისოდ განაფული მკერავები ვერ ნახეს (ასეთი მნიშვნელოვანი სამუშაოსთვის დახელოვნებული თუ არ არის, არ ინვესტირებს და დღის მეფე ასე მშველია. ამაზე რამდენი გინდათ, იმდენი ილაპარაკეთ. რაღაც დროის მონაკვეთში ამაზე ყვირილით დადიოდნენ ქუჩებში, დემონსტრაციებზე დაატარებდნენ მის შიშველ გამოსახულებას, კონცერტებზე სხვადასხვა უნაწურ შაირებს მღეროდნენ მის სიშიშველზე.

მაგრამ, ბოლოს და ბოლოს, ეს ყველას საშინლად მოეზრდა. სამეფოში თვით ცხოვრებაც საოცრად მოსაწყენი გახდა. წინათ ადამიანები სიამოვნებას იღებდნენ მის სიშიშველე ყვირილით, შიშველ მეფის სანახავედ დადიოდნენ, უწონებდნენ ან ხარხარებდნენ არარსებულ ტანსაცმელზე, შთაბეჭდილებებით გულს იოხებდნენ, აღშფოთებულები იყვნენ რეაქციონერების ნიგნებში, რომლებიც პირდაპირი გავებით წერდნენ, რომ მეფეს კარგად აცვია და იფხრინებოდნენ სიცილით, როცა კითხულობდნენ პროგრესული მწერლების ნიგნებს მეფის გადასარევ ჩაცმულობაზე შეზრუნებული მნიშვნელობით.

და, საერთოდ, მაშინ ცხოვრება უკეთესი იყო, ვიდრე ახლა.

თარგმ.

მაპა იმნაპიმ